

Využití klasických pohádek pro rozvoj matematických představ v předškolním vzdělávání

Natálie Bůbelová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Natálie Bůbelová**
Osobní číslo: **H220084**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Využití klasických pohádek pro rozvoj matematických představ v předškolním vzdělávání**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti předmatematických představ dítěte předškolního věku.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na využití pohádky při rozvoji předmatematických představ v předškolním vzdělávání.
Zpracování sady aktivit s využitím klasických pohádek pro podporu předmatematických představ v předškolním vzdělávání.
Realizace a ověření sady aktivit ve vybrané mateřské škole.
Evaluace sady aktivit a zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- Bednářová, J., Dandová, E., Kratochvílová, J., Nádvoříková, H., Syslová, Z., & Šulová, L. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. Raabe.
- Bettelheim, B. (2017). *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Portál.
- Černoušek, M. (2019). *Děti a svět pohádek: kouzlo vyprávěného slova*. Portál.
- Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou?* Portál.
- Kaslová, M. (c2010). *Předmatické činnosti v předškolním vzdělávání*. Raabe.
- Lietavcová, M., & Lišková, H. (2018). *Rozvíjíme předmatické myšlení dětí*. Raabe.
- Quintero, A. H., & Rosario, H. (2016). *Math Makes Sense! A Constructivist Approach to the Teaching and Learning of Mathematics*. Imperial College Press.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Marie Pavelková, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.4.2024

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracovní výsledky školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisk, opisu nebo reprodukci.

(3) Platí, že uveřejnění práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledky obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 33 odst. 3

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, uděje-li náhod za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené zájemcem nebo studentem ke splnění školského nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení říditel díla.

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školské dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školského díla ve 35 odst.

3) Odpověď-li autor tohoto díla uděly svolení bez náležitého darování, nelze se jím domáhat nahrazení ekvivalentního prodeje jeho vaku a ostatní. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Neví-li sjednáno jinak, může autor školského díla své dílo užit či poskytnout jinému licencí, není-li to v rozporu s oprávněným zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školského díla z výsklka jin dosazeného v uzavřené smlouvě s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přičítá ke všem výsklka dosazeného školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školského díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je teoreticko-aplikačního charakteru a zabývá se využitím klasických pohádek pro podporu a rozvoj matematických představ v prostředí mateřské školy. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, a to tedy na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je věnována pozornost pohádce a jejímu významu v předškolním vzdělávání a následně předmatematickým představám. Praktická část obsahuje sadu aktivit, prostřednictvím kterých lze rozvíjet předmatematické představy u dětí, především předmatematické procesy porovnávání, přiřazování, třídění a uspořádání. Tato sada aktivit byla realizována v mateřské škole a následně evaluována. Na základě zjištění z provedené evaluace byla vypracována doporučení pro praktické využití v mateřských školách.

Klíčová slova: Pohádka, klasická pohádka, fantazie, předmatematické představy, předmatematické procesy

ABSTRACT

The bachelor thesis is of theoretical-application nature and deals with the utilization of classic fairy tales to support and develop mathematical concepts in the kindergarten environment. The thesis is divided into two main parts, namely the theoretical and practical parts. The theoretical part focuses on the fairy tale and its significance in preschool education, followed by pre-mathematical concepts. The practical part includes a set of activities through which pre-mathematical concepts in children, especially pre-mathematical processes such as comparison, matching, sorting, and ordering, can be developed. This set of activities was implemented in a kindergarten and subsequently evaluated. Based on the findings from the evaluation, recommendations for practical use in kindergartens were developed.

Keywords: Fairy tale, Classic fairy tale, Fantasy, Pre-mathematical concepts, Pre-mathematical processes

Ráda bych poděkovala Mgr. Marii Pavelkové, Ph.D. za její cenné rady, podněty a doporučení, která mi při zpracování mé bakalářské práce poskytovala. Také bych chtěla velmi ocenit její vstřícný přístup, ochotu a čas, který mi věnovala. Dále poděkování patří celé mé rodině a příteli. Rovněž však mé babičce, která mě vždy podporovala a věřila mi nejen při zpracování této práce, ale po celou dobu mého studia.

Děkuji

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 POHÁDKA A JEJÍ VÝZNAM V PŘEDŠKOLNÍM OBDOBÍ	13
1.1 POHÁDKA A JEJÍ CHARAKTERISTIKA	13
1.2 KLASIFIKACE POHÁDEK.....	14
1.2.1 Klasické pohádky	15
1.3 VÝZNAM POHÁDKY PRO DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	16
2 POSTAVENÍ POHÁDKY VZHLEDEM K PŘEDMATEMATICKÝM PŘEDSTAVÁM DÍTĚTE	18
2.1 KOGNITIVNÍ VÝVOJ DÍTĚTE	18
2.1.1 Paměť	18
2.1.2 Představy a fantazie.....	19
2.1.3 Řeč.....	19
2.2 VLIV JEMNÉ A HRUBÉ MOTORIKY	20
3 PŘEDMATEMATICKÉ PŘEDSTAVY	21
3.1 POROVNÁVÁNÍ	23
3.2 PŘÍRAZOVÁNÍ.....	24
3.3 TRÍDĚNÍ.....	25
3.4 USPOŘÁDÁNÍ.....	26
3.5 GEOMETRICKÉ PŘEDSTAVY	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 SADA AKTIVIT PODPORUJÍCÍ PŘEDMATEMATICKÉ PŘEDSTAVY PROSTŘEDNICTVÍM POHÁDEK	29
4.1 CHARAKTERISTIKA SOUBORU.....	29
4.2 CHARAKTERISTIKA MŠ	31
4.3 POHÁDKA „JENÍČEK A MAŘENKA“	32
4.4 POHÁDKA „SNĚHURKA A SEDM TRPASLÍKŮ“	43
4.5 POHÁDKA „O BUDULÍNKOVÍ“	55
4.6 Z POHÁDKY DO POHÁDKY	64
5 EVALUACE SADY AKTIVIT	68
5.1 DÍLČÍ ZHODNOCENÍ Z POHLEDU DĚTÍ.....	68
5.2 VLASTNÍ HODNOCENÍ	68
5.3 HODNOCENÍ HOSPITUJÍCÍ UČITELKOU	68
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	72

ZÁVĚR	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM TABULEK.....	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Tato bakalářská práce je teoreticko-aplikačního charakteru a zaměřuje se na klasické pohádky a jejich využití při rozvoji předmatematických představ v prostředí mateřské školy. Téma mě ihned na první pohled zaujalo hlavně z toho důvodu, že pohádky mi jsou od jakživa velmi blízké. Vztah k pohádkám velmi ovlivnil především můj otec, který mi v dětství četl před spaním. Dodnes si pamatuji, jak mě dokázal vnést do kouzelného světa pohádek a jak jsem se vedle něj cítila bezpečně. Z mého osobního pohledu jsou pohádky fascinujícím prvkem, který lze úspěšně propojit s matematickým učením. Každá pohádka přináší charakteristické prvky, jako je opakovatelnost událostí či výskyt magických čísel, což poskytuje ideální předpoklad pro budování předmatematických představ u dětí v předškolním věku.

Bakalářská práce je strukturována do dvou hlavních částí: teoretické a praktické. Teoretická část se skládá ze tří kapitol. První kapitola, která nese název „Pohádka a její význam v předškolním období“ zkoumá pohádku a její charakteristiky, zabývá se jejím významem pro dítě předškolního věku a také klasifikací. Druhá z nich vymezuje postavení pohádky vzhledem k předmatematickým představám dítěte a poslední kapitola se zabývá teoretickými východisky předmatematických představ. Jsou zde popsány především předmatematické procesy porovnávání, přiřazování, třídění, uspořádání a geometrické představy.

Cílem praktické části práce je navrhnout sadu aktivit s využitím klasických pohádek, které podporují a rozvíjí předmatematické představy dětí, tuto sadu zrealizovat a ověřit ve vybrané mateřské škole a na základě evaluace sady zpracovat doporučení pro praxi mateřských škol. Tato část obsahuje sedm aktivit navržených pro pohádku "O Jeníčkovi a Mařence", "O Sněhurce" a "O Budulínkovi". Každá pohádka má přiděleny dvě aktivity, doplněné didaktickou hrou "Z pohádky do pohádky". Cílem těchto aktivit je nejen rozvíjet předmatematické dovednosti, ale i podporovat fantazii, paměť a kritické myšlení dětí prostřednictvím interaktivního učení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHÁDKA A JEJÍ VÝZNAM V PŘEDŠKOLNÍM OBDOBÍ

Když se vysloví slovo pohádka, okamžitě se mi vybaví, jak mi jako malému dítěti četl otec před spaním. Bez pohádek si zkrátka svá dětská léta nedokážu ani představit. I nyní si vybavuji, jak mě každý večer dokázal vtáhnout do kouzelného světa pohádek. V rámci této kapitoly se zaměřím především na vymezení pohádky a jejich typických znaků, dále dělení dle různých kritérií, a především její význam pro dítě předškolního věku.

1.1 Pohádka a její charakteristika

V současné době můžeme pohádku charakterizovat jako literární text, který vznikl předáváním starodávných vyprávění z generace na generaci. V těchto příbězích se odrážejí bájně a mýtické představy, nadčasové životní pravdy, a především neutuchající touha po dobru (Čeňková, 2006).

Černoušek (2019) tvrdí, že pohádky jsou příběhy, které se sice nikdy neodehrály, ale vyprávějí se po celém světě, ve všech kulturách a dobách. V těchto příbězích se objevují bájně bytosti a stvoření a odehrávají se kouzelné až nadpřirozené věci, které nelze vědeckým způsobem vysvětlit. Pohádka má mnoho funkcí, nejdůležitější je však vysvětlit dětem chaotický svět okolo nich, kterému v předškolním období nedokáží plně porozumět. Jednoduše řečeno vnést do tohoto nejasného světa smysl a řád.

Pohádka dětem dokáže zjednodušit a představit všechny situace, jak ty dobré, tak i ty zlé. Je to z důvodu, že na rozdíl od moderních příběhů se v pohádkách zlo objevuje stejně jako dobro. Dobro a zlo se ztělesňuje do mnoha typických postav a jejich jednání (zlá čarodějnice, zlá macecha, hodná princezna). Pro pohádku je typické poučení, že být zlý se nevyplácí, negativní postava je potrestána a dobro vždy vítězí nad zlem (Bettelheim, 2017). Pohádku můžeme také považovat za určitý prostředek výchovy, jelikož se děti často ztotožňují s jednáním hlavních postav a učí se pravidlům chování. Pomocí pohádkových postav a jejich vlastností děti také lépe poznávají sami sebe, utváří si vlastní postoj ke světu a získávají pocit bezpečí, jelikož se z pohádek naučily, že dobro má převahu nad zlem a rozum nad hloupostí (Černoušek, 2019).

Pohádku charakterizují také její typické znaky. Mezi časté můžeme zahrnout opakující se fráze, které nalezneme zejména na začátku, nebo na konci příběhu. Pohádkový příběh častokrát začíná, nebo končí formulacemi jako „Bylo, nebylo“, „Před dávnými časy“, „Za devatero horami a devatero řekami“, „Žili šťastně až do smrti“, „A pokud nezemřeli, tak tam

žijí dodnes“ atd. V pohádkových příbězích také mnohdy figurují kouzelné předměty, nadpřirozené bytosti, nebo zvířata, která jsou obohacena lidskými vlastnostmi (Mocná & Peterka 2004).

Mezi další znaky, které se v pohádkách objevují, patří magická čísla. Nejčastěji můžeme narazit na číslo tři a jeho násobky (šest, devět, dvanáct) a ve velké míře také číslo sedm. Dle Cooperové (1999) je číslo tři první, kterému náleží slovo „všechno“. Číslo tři (triáda) je číslo celku, protože obsahuje začátek, střed a konec. V pohádkách se často setkáváme se třemi přáními, třemi úkoly, třemi princí, nebo princeznami, čarodějnicemi, sudičkami a ve velké míře jsou dvě dobré a jedna zlá. Číslo šest symbolizuje rovnováhu, harmonii a také značí lásku, zdraví, krásu, vhodnou příležitost a štěstí. S číslem sedm se můžeme setkat například v pohádce „Sněhurka a sedm trpaslíků“, nebo „Sedmero krkavců“. Toto číslo symbolizuje úplnost, dokonalost, plnost a je to první číslo, které zahrnuje jak duchovní, tak pozemský prvek.

1.2 Klasifikace pohádek

Pohádky lze dělit dle různých kritérií a autoři ke klasifikaci pohádek přistupují dle mnoha odlišných pohledů. Richter (2004) dělí pohádky na tři základní typy. Jedná se o pohádku lidovou, kterou můžeme pojmenovat také názvem folklorní, dále pohádku autorskou a literární. **Lidové pohádky** vznikly pomocí ústní lidové slovesnosti neboli ústním předáváním běžného lidu. Autoři těchto pohádek nejsou známí, avšak dochovaly se hlavně díky cílevědomému shromažďování sběratelů, mezi které patřila například Božena Němcová, nebo Karel Jaromír Erben. Jedním z hlavních důvodů popularity lidových příběhů je to, že jsou univerzální a lze je pochopit jakoukoli kulturou a jazykem. Obsahují morální lekce a moudrosti života, které jsou relevantní pro každou osobu, bez ohledu na věk, nebo kulturu. Tyto příběhy napomáhají dětem osvojovat si určité morální hodnoty, jako je spravedlnost, laskavost, tolerance, úcta ke starším atd. (Ingilizová, 2023).

Pohádky literární vznikaly na základě adaptace zaznamenaných folklorních textů a jsou označovány jako adaptované či klasické. **Pohádky autorské** označují původní literární text, kde autoři do příběhu vkládají vlastní fantazii a osobnost (Richter, 2004).

Naopak Doláková (2015) dělí pohádky dle obsahu do osmi skupin. Jedná se o pohádky klasické; příběhy o zvířatech; pohádky s opakujícím se a narůstajícím dějem; dobrodružné a romantické příběhy; básně, písně a říkadla; moderní umělé pohádky, pohádky vytvořené pro výukové účely a četbu na pokračování. Pro příběhy o **zvířatech**, jak už napovídá název, je

typický výskyt zvířat, která mají lidské vlastnosti. Děti si také díky těmto příběhům mohou budovat vztah ke zvířatům v současném až přetechnizovaném světě. V pohádkách s **opakujícím se dějem** mají děti prostor díky neměnným zápletkám procvičovat jejich paměť a osvojit si v poměrně krátké době slova, která pro ně mohou být méně známá. Pro **dobrodružné a romantické příběhy** je typická postava, která musí vykonat hrdinský čin, aby získal milovanou osobu, či dosáhl svého cíle. V těchto příbězích se objevují protikladné postavy (hezký a dobrý ...X... ošklivý a zlý), pro děti je díky kontrastu jednoduché poznat, ke kterému hrdinovi se přiklonit. **Básně, písně a říkadla** jsou vhodná především pro mladší děti, jelikož mají jednoduchý obsah, je pro ně přitažlivá melodie a rytmus slov a díky tomu jsou menší děti schopny zapamatovat si obsah rychleji než běžné prozaické pohádce. **Moderní pohádky** se snaží dětem přiblížit novodobý svět, umožňují porozumět tomu, proč se některé věci dějí, tak jak se dějí a vysvětlit, jak to ve světě chodí.

V mateřské škole můžeme využít také **pohádky, které jsou vytvořeny pro výukové účely**. Tyto příběhy mohou napomáhat například při výuce jazyků, jelikož obsahují přiměřenou slovní zásobu a gramatiku. Díky tomu mohou děti vnímat cizí jazyk v přirozeném prostředí. **Četba na pokračování** je pro děti významná hlavně z toho důvodu, že děti pomocí ní nacházejí odpovědi na každodenní otázky, které je zajímají a poznávají tak svět okolo nich. Rozvíjí si slovní zásobu, komunikační dovednosti či porozumění textu.

1.2.1 Klasické pohádky

Nyní bych se ráda blíže zaměřila na klasické pohádky, protože právě ty jsou předmětem mé bakalářské práce.

„Pohádka je svým způsobem útvarem nesmrtelným, přežívajícím jednotlivé generace, aniž by zestárla, omšela, nebo se jednoduše vytratila. Nesmrtelnými jsou zvláště pak pohádky, které se staly klasickými, to znamená, které prokázaly svou životnost v nadčasové dimenzi“ (Černoušek, 2019, s. 11).

Dnes jsou klasické pohádkové příběhy i nadále populární, přepracované a přizpůsobené moderní kultuře. Jsou důležitou součástí našeho kulturního dědictví a nedílnou součástí dětské literatury (Ingilizová, 2023). Dle Dolákové (2015) klasické pohádky znají a poslouchají děti po celém světě v různých kulturách. Jelikož děti tyto pohádky velmi dobře znají dokážou popsat děj, znají zápletku a v textu se velmi dobře orientují. Častou nevýhodou v klasických pohádkách je jejich délka, jelikož to může být pro děti předškolního věku náročné na koncentraci, dále pak neznalost některých slov a přítomnost archaismů.

Mezi pohádky, které se svou životností staly klasickými, řadíme například pohádku „O Popelce“, „O Perníkové chaloupce“, nebo „O Šípkové Růžence“.

Tak jako většina čtenářů, mají i děti předškolního věku určité potřeby, které se nemění dobou, v jaké právě vyrůstají. Jedná se například o potřebu lásky, důvěry ve svět, poznávání mezilidských vztahů, nebo potřebu zvládnout strach. Díky klasickým pohádkám může dítě nalézt odpovědi na potřeby hlavních hrdinů, které jsou v podstatě totožné s těmi, které mají sami. Klasické pohádky jsou pro děti lákavé také z toho důvodu, že v nich naleznou určitý druh zábavy, který ale doprovází zvědavost a napětí (Černoušek, 2019). Klasické pohádkové příběhy mají některé konkrétní rysy, kterými se odlišují od ostatních pohádek. Jsou obvykle podrobnější a zahrnují popisy míst a postav. Typické je také použití magických čísel a častý obsah morálního poselství, které je jasné a jednoznačné (Ingilizová, 2023).

Tyto pohádky také podporují a rozvíjí dětskou představivost, inteligenci, verbální dovednosti a poznávací schopnosti. Samozřejmě klasické pohádky nerozvíjí děti pouze v kognitivní oblasti, ale velmi výrazně ovlivňují také citové prožívání (Černoušek, 2019).

1.3 Význam pohádky pro dítě předškolního věku

Pohádka je jedinečný umělecký žánr, který poskytuje dítěti zábavu i ponaučení. Zaujímá velmi významnou roli v životě dítěte a můžeme říct, že k dětství pohádky zkrátka neodmyslitelně patří. Doláková (2015) ve své knize uvádí, že pohádky jsou silným emocionálním prvkem, a je dokázáno, že mezi dítětem a vypravěčem vzniká velmi silný citový vztah. Velký důraz by měl být kladen také na četbu pohádek před spaním. Studie naznačují, že četba pohádek před spaním má významný dopad na psychický rozvoj dítěte a na jeho myšlení. Dle psychologů je schopnost dítěte „učit se“ před spaním hodně vysoká a je to způsobeno tím, že se poté mozek rychleji adaptuje na spánek (Lal, 2022).

Každé dítě je neustále vystavováno problémům a vlivu společnosti, ve které žije. Může být velmi často zmatené, a právě díky pohádkám má příležitost porozumět samo sobě a složitému světu okolo. Často jsou dětem předkládány pouze příjemné a slunné představy o životě. Život má však ve skutečnosti také stinné stránky, které mohou dětem pohádky přibližovat. V mnoha pohádkách se totiž děti setkávají například se smrtí matky, nebo otce, se zlou macechou, ztrátou domova atd. Je důležité, aby problém byl popsán stručně a výstižně. Dítě tak dokáže problému lépe porozumět než při složitější zápletce, která by jej mátlá (Bettelheim, 2017).

Je důležité zdůraznit, že pohádkové příběhy mají různé vzdělávací účely a obsahují různé morální lekce. Například lidové příběhy často zdůrazňují důležitost dobra a morálních hodnot, jako je poctivost, tvrdá práce, nebo skromnost. V klasickém příběhu nalezneme také morální hodnoty, ale spíše složitější témata jako je láska, síla, umění atd. Moderní pohádky obsahují také vzdělávací funkci, ale ta je obvykle neočekávaná a něčím překvapující. Tyto příběhy nabízejí spíše nové a odlišné způsoby porozumění světu (Ingilizová, 2023).

Pohádky mají nejen význam výchovný a terapeutický, ale také poznávací a vzdělávací. Pohádky dokážou jednoznačně upoutat pozornost dětí, povzbuzují zvědavost a rozvíjí představivost a inteligenci dítěte. Podporují také fantazii, která je stejně důležitá pro zdárný vývoj dítěte jako například logické poznávací operace (Černoušek, 2019).

Pokud jsou dětem pohádky čteny, nebo vyprávěny každý den, dochází k rozvoji pozornosti, prohlubuje se schopnost porozumění textu a jsou pozitivně ovlivňovány také vyjadřovací schopnosti, které mohou dítěti později napomáhat při výuce čtení a psaní. Nemůžeme opomenout ani rozvoj slovní zásoby a používání gramatických frází. Pomocí pohádek děti také lépe poznávají svět okolo nich, učí se co je správné a co ne a vytvářejí si vlastní postoje a modely chování. Prostřednictvím pohádek si děti pěstují objektivní přístup k životu a pozitivní vztah k učení. Dle psychologů také poslech pohádky stimuluje mozkovou aktivitu dítěte, rozvíjí se tak kognitivní funkce, paměť, myšlení, abstrakce atd. (Doláková, 2015).

Tuto kapitolu bych ráda ukončila citátem Alberta Einsteina „*Pokud chcete, aby vaše děti byly chytré, čtěte jim pohádky. Pokud chcete, aby byly geniální, čtěte jim – více pohádek*“ (Doláková, 2015, s.10).

2 POSTAVENÍ POHÁDKY VZHLEDEM K PŘEDMATEMATICKÝM PŘEDSTAVÁM DÍTĚTE

Pohádkové příběhy představují jakýsi neformální způsob, jak se učit. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, prostřednictvím pohádek dochází k rozvoji myšlení, inteligence a poznávacích schopností. Richter (2004) ve své knize uvádí, že „*pohádky představují jakousi obecnou přípravu...na určitý způsob uvažování, přípravu k postoji..., spíše ukazují, jak přistupovat k řešení problémů, než jak je ve skutečnosti řešit*“ (Richter, 2004, str. 42). Uvažování a řešení problémů je nedílnou součástí matematického světa. Můžeme tedy říci, že prostřednictvím pohádek dochází k rozvoji kognitivního vývoje u dětí, přičemž rozumové předpoklady dítěte převážně souvisí s rozvojem předmatematických představ.

2.1 Kognitivní vývoj dítěte

Dítě v předškolním věku nahlíží na svět egocentricky. Má pocit, že svět existuje jen kvůli němu a všechny události vnímá jako související s ním. Egocentrický pohled mu dává dojem, že jeho pohled je jediný správný. V rámci předškolního období se u dětí stále objevuje fantazijní magické myšlení, kdy si děti myslí, že je svět plný strašidelných stvoření. Mívají problém rozlišit realitu od fikce. Thorová ve své knize uvádí, že charakteristickým rysem tohoto období je také dynamismus, kdy dítě přisuzuje živé vlastnosti neživým objektům (Thorová, 2015).

Kolem čtvrtého roku života dítěte dochází k posunu v jeho myšlení. Jeho inteligence přechází z předpojmového (symbolického) myšlení na myšlení názorové (intuitivní). Langmeier a Krejčířová (2006) ve své vývojové psychologii uvádí, že: „*Pokrok v myšlení dítěte, které přešlo ze symbolické etapy do fáze názorového myšlení, je nesporný, ale stejně tak jsou zřejmá i omezení, jež dítěti zatím nedovolují myslet skutečně logicky po krocích, které mohou být v mysli volně opakovány a současně porovnávány*“ (Langmeier & Krejčířová, 2006, s. 90). Dítě je tedy schopno vytvářet závěry, ale ty jsou často vázány na to, co vidí.

2.1.1 Paměť

Paměť se rozvíjí ve vzájemném působení s ostatními kognitivními schopnostmi. V rámci neustálého vývoje myšlení docházejí ke kvalitnějšímu zpracování informací, jejich propojení a následnému zlepšení krátkodobé i dlouhodobé paměti (Vágnerová & Lisá, 2021). Paměť je v období předškolního věku převážně bezděčná, což znamená, že dítě

informace ukládá do paměti nevědomě. K vývoji záměrné paměti dochází až v období okolo pátého roku života. Převládá také mechanická paměť, kdy je dítě schopno zapamatovat si velké množství básniček, písniček, nebo říkanek. Dětem se mnohem lépe ukládají do paměti konkrétní události, které si zažijí, na rozdíl od pouhého slovního popisu a také situace, které pro ně mají citovou vazbu (hádka rodičů, úmrtí mazlíčka atd.) (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017).

2.1.2 Představy a fantazie

„*Fantazie je schopnost vlastního domýšlení a přetváření světa, tvořivého myšlení a řešení problémů*“ (Richter, 2004, str. 42). Fantazie předškolních dětí je velmi rozsáhlá a barvitá a uvolňuje dětskou mysl od svazujících zákonitostí světa (Richter, 2004). Častokrát si děti vysvětlují určité jevy pomocí tzv. dětské konfabulace. „*Dětské konfabulace jsou myšlenky, o kterých jsou děti přesvědčeny, že jsou pravdivé*“ (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017, s.32). Děti často uvažují zkresleně, protože nedokážou skutečnost pochopit a je pro ně emočně nepříjemná. Proto si realitu interpretují tak, aby jí dokázaly porozumět a občas se objevují nepravdivé lži, o kterých jsou však přesvědčeny, že jsou pravdivé (Vágnerová, 2012). Důležitou roli zde hraje dospělý, který by neměl děti za tyto lži trestat, jelikož sami nedokážou rozlišit realitu od konfabulace. Naopak by měl být průvodcem, který děti nasměruje k pochopení a přijetí reálného světa (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017).

2.1.3 Řeč

Řeč je velmi významným prvkem v rámci kognitivního vývoje, protože umožňuje rozvoj myšlení. Myšlení je v neustálém propojení s řečí a ovlivňuje tak kvalitu poznávání a učení. Správný vývoj řeči i z hlediska předmatematických představ zastává důležitou roli, protože dítě potřebuje dobře rozumět výkladu, zadání a tomu, co se po něm vyžaduje. Naopak stejně důležité je, aby dítě dokázalo své myšlenky a potřeby srozumitelně vyjádřit. I z hlediska socializace a začleňování se do kolektivu jsou komunikační schopnosti jedním z nejdůležitějších podmínek. V období mezi 3-4 rokem má dítě již poměrně rozsáhlou slovní zásobu a užívá celou řadu slovních druhů. V tomto období hovoříme o druhém věku otázek, kdy se dítě často ptá „Proč?“, „Kdy?“ Po čtvrtém roce se verbální projev blíží řeči dospělých. Dítě srozumitelně, spontánně a gramaticky správně vyjadřuje své myšlenky, zážitky, chápe instrukce a zadání (Bednářová & Šmardová, 2022).

2.2 Vliv jemné a hrubé motoriky

Na rozvoj předmatematických představ má vliv také jemná a hrubá motorika. Dítě se prostřednictvím pohybu seznamuje s okolními předměty tím, že je uchopuje a manipuluje s nimi. Rozvoj předmatematických představ by měl být tedy podpořen a doplňován manipulací s předměty jako jsou kuličky, kamení, korálky, knoflíky. Vhodné jsou také hry s pískem, plastelínou či jinými materiály. Dítě si tak vytváří určitou představu o jejich vlastnostech (materiálu, tvaru, hmotnosti a později i množství), zkoumá také jejich umístění a vzdálenosti mezi nimi (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017).

V rámci hrubé motoriky dochází k neustálému zdokonalování pohybové koordinace a zlepšování hbitosti a elegance pohybu. Dítě je schopné velmi dobře napodobovat pohyby, které vidí. Právě proto je v předškolním období vhodné začínat s různými sporty jako je lyžování, bruslení či jízda na kole (Šulová, 2017). Je tedy účelné doplňovat činnosti rozvíjející předmatematické představy o pohyb, ať už se jedná o pohybové hry, rušné chvílky, nebo překážkové dráhy. Z motorických dovedností má na předmatematické představy vliv také úroveň grafomotoriky, která v budoucnu ovlivňuje rýsování, zápis početních operací atd. (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017).

3 PŘEDMATEMATICKÉ PŘEDSTAVY

Matematika je součástí našeho života odjakživa. Setkáváme se s ní na každém kroku. Kdekoliv se ocitneme, nalezneme okolo nás nespočet geometrických tvarů, čísel, nebo množství. Pomocí matematických postupů poznáváme svět okolo nás, napomáhají nám uspořádat věci do vzájemných vztahů, třídit je do skupin dle různých kritérií a vytvářet si tak o něm představy, které jsou pro nás srozumitelnější a lépe pochopitelné (Bäcker-Braun, 2014).

Předpoklady pro vytváření základních předmatematických představ a pozitivního vztahu k matematice se utvářejí již od útlého věku. Předmatematické, neboli předčíselné představy, tvoří základ pro porozumění matematickým pojmům, symbolům a vztahům mezi nimi. Pomocí předmatematických představ dochází u dětí k rozvoji myšlení a logického uvažování. V rámci předmatematických dovedností nejde pouze o mechanické vyjmenování číselné řady, nebo o psaní číslic, ale utváření předpoklad pro zvládnutí pozdější školní matematiky a vytváření tak u dítěte celkového vztahu k budoucí školní matematice. Pro úspěšnost v budoucí školní matematice, je potřeba, aby docházelo v rámci předškolní výchovy prostřednictvím hry k pochopení a upevnění základních pojmů a osvojení jednodušších dovedností, tvořících podklad pro řešení složitějších úkolů (Bednářová & Šmardová, 2022). Dle Quintero & Rosario (2016) je ideální, aby byla výuka matematiky integrována do různých výukových předmětů. V rámci MŠ by se tedy měla projevit ve všech tématech, např.: pokud si v MŠ povídáme o lidském těle, můžeme se ptát dětí „Kolik máme očí, rukou, kolen?“ atd.

Kaslová (2010) definovala 12 cílů, které by mělo dítě předškolního věku zvládnout v rámci předmatematické výchovy:

- 1) *Vytvářet představy (o tvarech, polohách, počtu) na základě poslechu a dále je uchovávat, umět si je na určitý podnět vybavovat, upravovat, zpracovávat.*
- 2) *Komunikovat své představy pohybem, graficky, slovem případně smíšenou formou.*
- 3) *U dějů vnímat jejich souvislosti i následnost, prostor, ve kterém se děje odehrávají včetně prostorových vztahů mezi objekty a jejich změnami.*
- 4) *Rozlišovat mezi důležitým (vzhledem k podmínce, kritériu) a nepodstatným, rozlišovat mezi možným a jistým (tedy i mohu a musím, nebo nesmím), vyhodnocovat, co je pravda/nepravda (správně/nesprávně), chápat negaci individuálních jednoduchých výroků.*

- 5) *Registrovat závislosti a pravidelnosti u pozorovaného, nebo popsaného, hledat společné vlastnosti.*
- 6) *Chápat číslo (přirozené) ve všech jeho rolích (např.: počet, jméno), chápat aspoň omezeně kontexty, v nichž se číslo může vyskytovat*
- 7) *Zaregistrovat vyjádření kvantity (určité i neurčité) v proudu řeči v různých jazykových podobách, umět porovnat množství i počet objektů vhodnými způsoby.*
- 8) *Rozumět otázkám a umět odlišovat různé otázky.*
- 9) *Odpovídat na vybrané otázky se snahou o co nejúplnější informaci.*
- 10) *Respektovat v různých aktivitách zadané podmínky, pokyny (návod, instrukci) včetně pochopení role sloves se záporkou a kvantifikátorů.*
- 11) *Vnímat dva objekty současně a rozumět vybraným vztahům mezi nimi; chápat vztah celku a jeho částí, objevovat strukturu celku a funkce částí.*
- 12) *Zvládat výchozí metody řešení (přiřazování – všechny typy, porovnávání – všechny typy, hierarchizace, třídění – všechny podoby, metoda výběrů, vylučovací metoda, ostré lineární uspořádání všech typů vztahů, uvažování, usuzování, určení počtu objektů různými způsoby, vytvoření potřebného modelu atd.) (Kaslová, 2010, s. 6).*

Dobrý intelekt však není jediným předpokladem pro úspěšné osvojení matematických schopností. Významný vliv také zahrnuje jemná a hrubá motorika, řeč a paměť. Mezi další důležité faktory ovlivňující tyto schopnosti řadíme zrakové, prostorové vnímání a vnímání času. Z hlediska matematiky se zrakové vnímání odráží především v odlišení různých prvků, detailů a polohy. Napomáhá nám při rozlišování číslic, znaků a pozice číslice v čísle. Úroveň prostorového vnímání ovlivňuje v budoucnu především geometrii a aritmetiku a vnímání času se do matematických představ odráží především v rámci časové posloupnosti, kdy se dítě dokáže orientovat v tom, co předchází a co následuje. Důležité je především porozumění pojmům jako první, poslední, před, za, mezi, uprostřed atd. (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017).

Pokud si dítě osvojí specifické matematické schopnosti a dovednosti, znamená to, že zvládne porozumět matematickým pojmům, symbolům a chápe vztahy mezi nimi. Dítě si v průběhu svého vývoje v rámci předmatematických představ postupně osvojuje myšlenkové postupy, pomocí kterých zvládá procesy porovnávání, přiřazování, třídění, uspořádání. Tyto procesy spolu velmi úzce souvisí a jejich vědomým užíváním si dítě vytváří dovednost porovnat,

přiradit, třídit a uspořádat. Může je využít i při běžných činnostech, nebo ve hře (Kaslová, 2010; Bednářová & Šmardová, 2022).

3.1 Porovnávání

Při procesu porovnávání dítě hledá a zjišťuje shody a odlišnosti mezi předměty a jevy pomocí konkrétního znaku, vlastnosti, nebo zvláštnosti. Nejčastěji děti porovnávají velikost, výšku, nebo množství (Bednářová & Šmardová, 2022). Při procesu porovnávání neboli komparace je důležité, aby dítě dokázalo vnímat, případně si vybavit dva objekty najednou a rozhoduje, zda jsou předměty stejnorodé, nebo nesterorodé. Tedy, zda oba předměty dle charakteristického znaku spadají do stejné skupiny, nebo nikoliv (Kaslová, 2010). Dle Bednářové (2017) je dítě schopno porovnávat již v batolecím věku, kdy dokáže porovnat velikost i množství prvku ve skupině. Pokud má možnost výběru, vybere si vždy větší lízátko, větší hromádku bonbonů atd. Mezi třetím až čtvrtým rokem dítě chápe a používá pojmy jako málo, hodně, méně, více a také rozumí pojům jako kratší delší, nižší, nebo vyšší. Složitější je pro děti pojem „stejně“, kdy dítě již okolo tří let dokáže porovnat, zda má stejně předmětů (hraček, bonbonů) jako kamarád, avšak pouze pokud mají předměty podobnou velikost a jsou podobně uspořádané.

V rámci procesu porovnávání se nemusíme omezovat pouze na trojrozměrné (věci, osoby, zvířata) a dvojrozměrné (obrázky, stíny, fotografie) objekty, ale je možné porovnávat také zvuky, sdělení, děj, nebo pohyb. Pro děti v MŠ je však jednodušší porovnávat reálné předměty, které mohou uchopit, dotknout se jich, vnímat více smysly. Rozdíl také hraje to, zda objekty porovnááme pomocí stejného smyslu (například oba pomocí zraku), nebo různými smysly (jeden zrakem, jeden hmatem) (Kaslová, 2010).

Kaslová (2010) ve své knize dělí porovnávání do čtyř druhů, které si nyní představíme, jedná se o přirozené porovnávání, základní porovnávání, porovnávání rozdílem a porovnávání podílem.

A. Přirozené porovnávání

V rámci přirozeného porovnávání hledáme odpovědi na jednoduchou otázku, zda jsou objekty stejné, nebo odlišné. Jestli jsou objekty stejné dokážeme rozhodnout na první pohled. Pokud se objekty od sebe liší, určujeme, jakým konkrétním rozdílem. Určujeme také počet, nebo charakter rozdílu (barva, velikost atd.) (Zemanová, 2013).

B. Základní porovnávání

„Porovnání základní je procesem, který spojujeme s volbou jednoho ze tří možných vztahů“ (Kaslová, 2010, s. 42). Porovnáváme tedy mezi třemi vztahy, které jsou charakterizované v pokynu. Porovnávat můžeme **délku**-delší než, kratší než, stejně dlouhý jako, **počty předmětů** – více než, méně než, stejně jako, **vzdálenost** – blíž k, dál od, stejně daleko od, **výšku** – vyšší než, nižší než, stejně vysoký, nebo **hmotnost** – těžší než, lehčí než, stejně těžký jako atd. (Kaslová, 2010).

C. Porovnávání rozdílem

Při porovnávání rozdílem pracujeme s otázkou „*O kolik?*“, určujeme tedy o kolik je konkrétní objekt menší/kratší/nižší/užší než druhý. Hledáme tedy vztah mezi dvěma objekty. V předškolním věku dochází pouze k poměřování, bez měření a použití číslic. Dítě může vymezit rozdíl pomocí gesta, manipulace, slovy, nebo graficky (Zemanová, 2013; Kaslová, 2010).

D. Porovnávání podílem

Při porovnání podílem pracujeme s otázkou „*Kolikrát je...než?*“ Tento typ porovnávání je vhodný spíše pro základní školy, i když se v MŠ můžeme setkat s aktivitami, které se tomuto porovnávání blíží (Kaslová, 2010).

Porovnávání je u dětí rozvíjeno každý den, v rámci běžné komunikace-Máš stejné triko jako tvoje sestra? Podáš mi tu větší kostku? Vezmi si vyšší židli. Je ale potřeba zařazovat plánované činnosti, které u dětí tento proces záměrně rozvíjejí. Může se jednat například o společenské hry jako pexeso, černý Petr, či Dobble.

3.2 Přiřazování

Kaslová ve své knize charakterizuje přiřazování jako „*proces, který z nabídky objektů vytváří n-tice, nebo uspořádané n-tice (dvojice, trojice...) podle předem zadaných požadavků (kritérií, vztahů)*“ (Kaslová, 2010, s. 47). Přiřazování je ve velmi úzkém vztahu s porovnáváním, protože dítě musí nejprve objekty porovnat a až poté dokáže přiřadit a utvořit tak n-tice. Tyto n-tice mohou být uspořádané, kdy záleží na pořadí objektů, anebo neuspořádané, kdy na pořadí objektů nezáleží (Zemanová, 2013).

Nyní se zaměří se na tři druhy přiřazování, které dělí Kaslová (2010) na zobrazení prosté, zobrazení a přiřazení v užším slova smyslu:

A. Zobrazení prosté

O prosté zobrazení se jedná tehdy, pokud každému objektu z dané nabídky přiřadíme pouze jeden jiný objekt a ten již znovu nepoužijeme. Jednoduše řečeno vytváříme dvojice o dvou prvcích, které již nemohou být použity v jiné dvojici. Děti se v MŠ s prostým zobrazením setkávají v každodenních činnostech (každému dítěti je přiřazena jedna židle, nemohou na jedné židli sedět dvě děti, nebo při oblékání je každému knoflíku přiřazena jedna dírka, není možné zapnout jeden knoflík do dvou dírek atd.) (Zemanová, 2013).

B. Zobrazení

Zemanová (2013, s. 12) tvrdí, že „Každému objektu z nabídky objektů přiřadíme právě jeden jiný objekt, ale tento můžeme použít znovu, např.: pojmenuj správně tvary kostek – krychle, kvádr, válec, koule (nemůžeš stejnou kostku pojmenovat různě, ale různé kostky mohou mít stejný tvar).“ Kaslová (2010, s. 50) zase definuje zobrazení jako „Druh přiřazování, v němž při zkoumání všech vytvořených dvojic nenajdeme dvě dvojice se stejným prvním objektem (podobně jako u prostého zobrazení), avšak na druhém místě se může ve více dvojicích vyskytovat stejný objekt.“ V MŠ se se zobrazením můžeme setkat například v moment, kdy se jdou děti napít a mají možnost vybrat si ze tří druhů pití (čistá voda, čaj, sirup). Každé dítě má svůj hrneček na pití, avšak různé děti mohou mít ve svém hrnečku stejný druh pití.

C. Přiřazení v užším slova smyslu

„Každému objektu z nabídky objektů přiřadíme libovolný počet jiných objektů, můžeme je používat opakovaně“ (Zemanová, 2013, s. 12). Z hlediska matematiky se v případě přiřazení v užším slova smyslu nejedná o zobrazení. Kaslová (2010) uvádí příklad v rámci jazykové přípravy, kdy děti hledají význam homonym. Např. hledáme význam slova kohoutek a děti odpovídají, že to je mladý kohout, kohoutek na vodu, stočené vlasy atd.

3.3 Třídění

„Třídění je proces, který vede k rozkladu daného souboru na třídy. Rozklad nastane teprve tehdy, zavedeme-li v daném souboru takový vztah, který proces třídění spustí“ (Kaslová, 2010, s. 57). Abychom zvládli proces třídění, je potřeba dokázat rozpoznat charakteristiky daného předmětu, najít jejich společný znak a vlastnosti. Pro dítě je nejjednodušší třídít konkrétní předměty, které si může osahat, později zvládá třídít obrázky a až na závěr prvky, se kterými pracuje pouze v představě. Většina dětí nejprve třídí předměty podle barev a do pěti let podle vlastností, které se jim samotným zdají zajímavé a na první pohled nápadné.

Třídění dle velikosti a tvaru je pro děti zajímavé až později (Bednářová, Dandová, Kratochvílová, Nádvorníková, Syslová & Šulová, 2017). Dle Zemanové (2013) může proces třídění probíhat spontánně, nápodobou a vědomě.

A) Třídění spontánní

Ke spontánnímu třídění dochází v momentě, kdy si dítě neuvědomuje, že daný proces vykonává, neprobíhá o daném procesu komunikace, nejsou kladeny otázky ani formulovány odpovědi a začíná od okamžiku, kdy je dítě schopné manipulovat s danými předměty (dítě rozdělí hračky z krabice na hromádky dle určitého kritéria – vlaky na jednu hromadu a koleje na druhou) (Zemanová, 2013).

B) Třídění nápodobou

Dítě si neuvědomuje kritérium třídění, ale pouze proces napodobuje podle někoho, nebo něčeho. Například dítě ukládá nádobí do myčky tak, jak to vidí u maminky (Zemanová, 2013).

C) Třídění vědomé

V tomto případě již dítě vědomě třídí dle zadaného kritéria, které si určuje samo, nebo druhá osoba. Dítě jej vykonává současně s vědomým porovnáváním a přiřazováním přibližně okolo dvou let. Například dítě rozdělí kostky na hromádku dle geometrických tvarů (Zemanová, 2013).

3.4 Uspořádání

Zemanová (2013, s. 20) definuje uspořádání jako „*proces, jehož výsledkem je uspořádaná množina.*“ Tento proces vzhledem k výše uvedeným startuje u dítěte předškolního věku nejspíše. Důvodem je náročnost toho procesu, jelikož dříve se dítě zaměřovalo pouze na jeden objekt a následně na druhý. Při uspořádání však musí dítě zvládnout vnímat několik objektů současně (Zemanová, 2013).

Typické uspořádání, které převážně využíváme v MŠ je ostré lineární uspořádání, jehož výsledkem je dobře uspořádaná množina. Dobře uspořádaná množina je taková množina, ve které můžeme určit, který prvek předchází kterému, tedy každý prvek má jasně stanované místo. Příkladem může být uspořádání dětí dle jejich výšky, uspořádání pastelek podle délky atd. Kaslová (2010) dále dělí uspořádání na kvantitativní a kvalitativní.

- A) **Kvantitativní uspořádání** se týká počtu, čísel, nebo množství bez vazby na jednotky, objevují se zde vazby „více než“, „méně než“. Například při hře pexeso určíme na konci hry pořadí hráčů podle vztahu „Mám víc než“
- B) Při **kvalitativní uspořádání** nevnímáme číselné hodnoty, ale spíše vlastnosti a veličiny předmětů, objevují se vazby „těžší než“, „plnější než“, „větší než“ atd. Například uspořádání míčků dle velikosti je možné rovněž zařadit mezi aktivity. (Kaslová, 2010).

3.5 Geometrické představy

Předškolní věk je velmi významné období i z hlediska vytváření prostorových představ. Lišková (2018) tvrdí, že při vytváření geometrických představ dochází u dětí i k rozvoji mnoha myšlenkových procesů, jako je vnímání, porovnávání, přirovnávání atd. Velmi důležitým předpokladem pro správné chápání geometrických tvarů je vnímání shodných a podobných prvků. První tvar, které dítě dokáže rozpoznat je kruh, je to dáno tím, že ze všeho nejdřív dokáže rozlišit, co je kulaté a co ne. Dítě si často spojuje tvary se svými zkušenostmi z reálného života např.: trojúhelník pojmenuje jako střechu. Při vytváření představ o základních geometrických tvarech a pro seznamování s nimi, se v mateřské škole nejčastěji využívají každodenní situace a hry pro rozlišování geometrických tvarů v rovině i prostoru a manipulační činnosti, jako například geometrické modelování, nebo konstruktivní činnosti se stavebnicemi (Lišková, 2018).

S geometrickými představami samozřejmě úzce souvisí i orientace v prostoru a v rovině. Dobrá orientace v prostoru je užitečná nejen v běžném životě, ale významně ovlivňuje i zvládání matematického učiva a podílí se na koordinaci pohybu. Pokud je dítě v rámci prostorového vnímání nevyzrálé, může se to projevit např. při neobratnosti v sebeobsluze a pohybových dovednostech, nejistotou v uspořádávání okolí, ovlivňuje také grafomotoriku, psaní písmen, číslic, a především potíže v matematice (Bednářová & Šmardová, 2022). Pro dobrou orientaci v prostoru je potřeba, aby dítě znalo a používalo pojmy jako za, na, mezi, pod, před, vpravo, vlevo atd. V prostoru rozlišujeme také tři směry a jedná se o vertikální (nahore, dole), předozadní a horizontální (vpravo, vlevo) (Bednářová & Šmardová, 2010).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SADA AKTIVIT PODPORUJÍCÍ PŘEDMATEMATICKÉ PŘEDSTAVY PROSTŘEDNICTVÍM POHÁDEK

4.1 Charakteristika souboru

Aplikační část mé bakalářské práce obsahuje celkem sedm aktivit motivovaných klasickými pohádkami. Využity budou celkem tři pohádky. Každé z nich budou věnovány dvě aktivity. Pozornost bude věnována pohádce „O Jeničkovi a Mařence“, „O Budulínkovi“ a „O Sněhurce“. V rámci poslední činnosti bude využita didaktická hra s názvem „Z pohádky do pohádky“. Hlavním cílem těchto aktivit je rozvíjet předmatematické představy u dětí. Dále jsou u každé aktivity stanoveny alespoň tři cíle z pohledu učitele, jako například rozvíjet kritické myšlení u dětí, rozvíjet paměť u dětí, nebo rozvíjet procesy třídění, uspořádání, porovnávání a přiřazování. Sada aktivit bude realizována v mateřské škole (dále MŠ) Nedašova Lhota, kterou navštěvuje celkem 24 dětí ve věku 3-7 let. Po celou dobu aktivit bude jednotná motivace pomocí převleku za princeznu Apolenku.

Motivace sady aktivit:

V rámci sady aktivit využiju motivaci pomocí převleku za princeznu Apolenku. Princezna se posadí ke knihovničce, která je v MŠ a začne z ničeho nic bouřlivě plakat, což získá pozornost dětí. Princezna řekne dětem, že je velice smutná, protože se jí roztrhly vzácné korále, které dostala od svého tatínka krále a ty se rozkutálely po pohádkové říši. Požádá tedy děti o pomoc, zda by jí pomohly korále posbírat. Upozorní děti, že to však není vůbec jednoduché, protože aby získaly korálek zpět, musí v dané pohádce splnit několik úkolů. Když děti souhlasí, že princezně pomohou, vezme princezna kouzelnou pohádkovou knihu a podívá se, do jaké pohádky se korálek zakutálel. Děti budou postupně každý den sbírat jeden korálek, těch bude nakonec celkem sedm.

PŘEHLED AKTIVIT ROZVÍJEJÍCÍCH PŘEDMATEMATICKÉ PŘEDSTAVY DĚTÍ PROSTŘEDNICTVÍM POHÁDEK			
POHÁDKA	OBSAH	ORG. FORMA	METODY
Pohádka „O Jeníčkovi a Mařence“	<ul style="list-style-type: none"> • Četba pohádky, dějová posloupnost • Třídění lesního ovoce pomocí kolíčků na prádlo, porovnávání množství 	Řízená činnost	Práce s textem, rozhovor, práce s obrazem, manipulování
Pohádka „O Jeníčkovi a Mařence“	<ul style="list-style-type: none"> • Překážková dráha, třídění perníčků dle jejich tvaru • Porovnávání dvou cest pomocí oblázků 	Řízená činnost	Popis, diskuze, předvádění a pozorování, vytváření dovedností
Pohádka „Sněhurka a sedm trpaslíků“	<ul style="list-style-type: none"> • Uspořádání a porovnání trpaslíků, umístění do prostoru • Sněhurka a sedm trpaslíků z geometrických tvarů 	Řízená činnost	Vyprávění, popis, instruktáž, produkční metody
Pohádka „Sněhurka a sedm trpaslíků“	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s výroky, které děti slyšely v pohádce • Poztrácené předměty v lese 	Řízená činnost	Vysvětlování, demonstrace obrazu, instruktáž

	<ul style="list-style-type: none"> • Přiřazení předmětů trpaslíkům 		
Pohádka „O Budulínkovi“	<ul style="list-style-type: none"> • Dramatizace pohádky, seřazení obrázků dle dějové posloupnosti • Cesta lišky a Budulínka 	Řízená činnost	Vyprávění, popis, demonstrace obrazu, předvádění a pozorování
Pohádka „O Budulínkovi“	<ul style="list-style-type: none"> • Chytání lišek do pytle • Konstrukce domečku z hrášku a párátek 	Řízená činnost	Rozhovor, popis, manipulování, produkční metody
„Z pohádky do pohádky“	<ul style="list-style-type: none"> • Hra „S kostkou z pohádky do pohádky“ • Navlékání korálků pro princeznu 	Didaktická hra	Vysvětlování, demonstrace obrazu, manipulování

Tabulka 1: Přehled sady aktivit

4.2 Charakteristika MŠ

Mateřská škola v Nedašově Lhotě byla slavnostně otevřena 1. září 1980 jako dvoutřídní zařízení. Byla vybudována adaptací a přístavbou z malotřídní ZŠ. Jako dvoutřídní zařízení fungovala do roku 1983 a poté z důvodu malého počtu dětí se stala pouze jednotřídní. Od 1.1.2003 je škola samostatným právním subjektem, příspěvkovou organizací. Jako jednotřídní mateřská škola má kapacitu 24 dětí a v letošním roce navštěvují MŠ děti ve věku 3-7 let. Jedná se tedy o heterogenní třídu, kterou navštěvuje 11 chlapců a 13 dívek. Tuto třídu navštěvuje jedna dívka s odkladem povinné školní docházky a nenavštěvuje ji žádné

dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Pracuje zde ředitelka školy, učitelka, školní asistentka, školnice, účetní, vedoucí školní jídelny a kuchařka. Součástí mateřské školy je školní dvorek, kde se nachází pískoviště, několik hracích prvků-kolotoč, houpačka a dřevěná kuchyňka. Velkou předností je okolní les a nádherná příroda, kterou paní učitelky často využívají k pobytu venku, a tak mají děti dostatek příležitostí k přímému pozorování (MŠ Nedašova Lhota, 2024).

4.3 Pohádka „Jeníček a Mařenka“

AKTIVITY 1. DNE	
Název pohádky:	Jeníček a Mařenka
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí proces uspořádání • rozvíjet u dětí komunikační schopnosti • rozvíjet u dětí proces porovnávání
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • uspořádat pohádku dle dějové posloupnosti • popsat, jak by se zachovaly, kdyby se ztratily • porovnat, ve kterém kelímku je více/méně lesního ovoce
Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s textem, rozhovor, Práce s obrazem, Manipulování
Prostředky a pomůcky:	Oblek princezny, pohádková kniha, Pohádka „Jeníček a Mařenka“, dějové obrázky, modré a červené kuličky, kolíčky na prádlo dle počtu dětí, nádoby různé velikosti, PL

s pohádkovými postavami, obrázek princezny, papírový korálek, hodnotící smajlíci

Průběh činnosti:

ÚVODNÍ ČÁST

V převleku za princeznu jsem se zeptala dětí, zda pohádku O Perníkové chaloupce znají. Poté jsem děti vyzvala, aby se pohodlně usadily a řekla jim, že si pohádku společně přečteme, abychom si ji připomenuly. Děti poslouchaly text pohádky. Po skončení pohádky jsem dětem kladla otázky týkající se pohádky a děti odpovídaly dle toho, co si zapamatovaly.

<i>Jaké postavy se v pohádce objevily?</i>	<i>„Jeníček a Mařenka. Byla tam aj ježibaba. A ještě tatínek s maminků“</i>
<i>Které lesní plody Jeníček s Mařenkou sbírali?</i>	<i>„Jahody, maliny, borůvky, hřiby“</i>
<i>Co udělal Jeníček, aby našel cestu?</i>	<i>„Vylézl na strom“</i>
<i>Jak Jeníček s Mařenkou přelstili starou ježibabu?</i>	<i>„Jeníček nevěděl, jak si má lehnout na lopatu.“ „No a Mařenka ju pak hodila do pece.“</i>

Tabulka 2:Odpovědi dětí na otázky týkající se pohádky "O Perníkové chaloupce"

Dále jsem se dětí zeptala, zda se už také někdy ztratily. Děti odpovídaly, že ne. Proto jsem se dětí dále zeptala, co by udělaly, kdyby se někdy ztratily. Děti spontánně odpovídaly své nápady:

„Já bych začala křičet, aby mňa někdo našel“

„Já bych šel hledat mamku“

„Já bych si dala náramek, na kterém bude číslo na mamku a pak bych na něho zavolala“

„A já bych zavolal policajty, nebo hasiče“

S dětmi jsme si společně povídali o tom, co by měly udělat, pokud by se někdy ztratily.

HLAVNÍ ČÁST

Dějová posloupnost

Po krátkém rozhovoru jsem rozmístila do prostoru kruhu obrázky s dějem pohádky. Řekla jsem dětem, že se nám pohádka zamíchala, a abychom se do ní dostali a mohli tak získat korálek, je potřeba, abychom ji opět správně poskládali. Obrázky byly ze zadní strany popsány pomocí čísel/teček, abychom si mohli zkontrolovat správnost seřazení. Nejprve jsem poprosila jedno dítě, aby si vybralo kartičku, kterou podle něho pohádka začala. Dítě všem ukázalo kartičku, popsalo, co se na obrázku odehrává, zkontrolovalo správnost pomocí čísla/tečky a umístilo ji na magnetickou tabuli. Pomocí stejného postupu jsme s dětmi seřadili celý děj pohádky a postupně jsem kontrolovala správnost, pomocí doplňujících otázek. „Které číslo následuje po čísle 3“, „Je toto správné číslo?“, „Máme tady 7 teček? Spočítáš nám je?“ Atd.

Obrázek 1: Dějová posloupnost pohádky "O Jeníčkovi a Mařence"

Sběr lesního ovoce

Poté, co jsme s dětmi seřadili obrázky dle dějové posloupnosti, najednou jsme se objevili na louce plné jahod a borůvek, které představovaly kuličky z krepového papíru. Do prostoru třídy jsem rozsypala červené a modré kuličky stejného počtu. Děti se rozdělily na dvě skupiny. První skupinu tvořili chlapci, kteří si hráli na Jeníčky a druhou skupinu tvořily dívky, Mařenky. Každá skupina dostala kolíčky na prádlo (podle počtu dětí) a menší plastový kelímek. Aby dětem šel sběr ovoce rychleji, rozdělili jsme si práci tak, že chlapci sbírali

do svého hrnečku pouze modré kuličky (borůvky) a dívky červené kuličky (jahody). Ke sběru však mohly použít pouze kolíček, aby si neušpinily ruce.

Obrázek 2: Sběr lesního ovoce

Poté, co děti posbíraly všechno lesní ovoce, posadili jsme se do kruhu a zeptala jsem se, kterého ovoce je více/méně. Děti rychle přišly na to, že jsou obě nádoby naplněny stejně. Následně jsem se pokusila děti zmást a vzala jsem jiné, různě veliké nádoby a kuličky do nich přesypávala.

„V které nádobě je více/méně ovoce?“

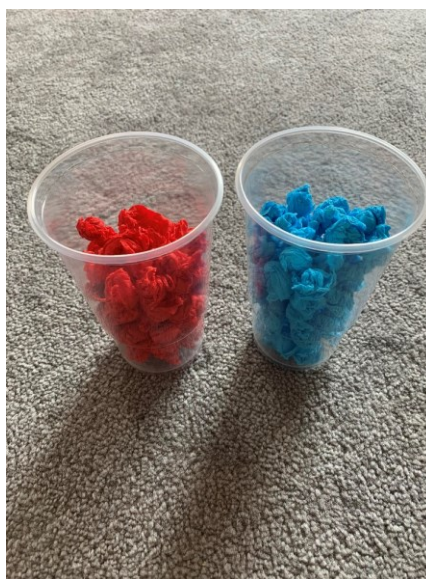
Obrázek 3: Porovnání malých kelímků

Odpověď dětí: „Je to stejné“

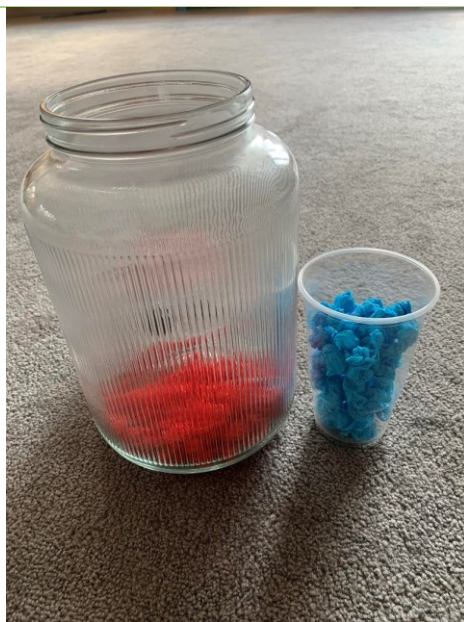
Obrázek 4: Porovnání malý a velký kelímek

Odpověď dětí: „*Tam jich je víc, těch modrých, protože je ten kelímek větší*“

Obrázek 5: Porovnání velkých kelímků

Odpověď dětí: „*Zas je to stejné!*“

Obrázek 6: Porovnání velká skleněná nádoba a velký kelímek

Odpověď dětí: „*Modrých je víc, protože těch jahod je úplně malinko*“

Na závěr jsem kuličky opět přesypala do menších plastových kelímků. Společně jsme přišli na to, že kuliček je opět stejně, a že tomu bylo tak i v předešlých situacích.

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Na závěr jsme se s dětmi přesunuli do prostoru třídy ke stolečkům. Každé dítě dostalo pracovní list (dále PL) s různými pohádkovými postavami. Děti měly za úkol, vybrat postavy, které se objevily v dnešní pohádce a ty vybarvit. Následně jsem si vzala do ruky pohádkovou knihu a řekla jsem dětem, že v ní něco slyším. Začala jsem s knihou třást a zeptala se dětí, zda to také slyší. Poté co jsem otevřela pohádkovou knihu. Vypadl z ní papírový korálek. Tento korálek jsme společně připevnili na obrázek princezny, který jsme společně ráno namalovali. Na závěr jsem dětem velmi poděkovala za jejich pomoc se získáním prvního korálku.

Obrázek 7:Obrázek princezny s prvním korálkem

Reflexe:

Realizaci dnešních aktivit hodnotím pozitivně, ačkoliv bylo dnes v MŠ celkem 21 dětí a práce s nimi byla obtížnější, myslím si, že jsem splnila mnou vytyčené cíle. Co se týká aktivit, myslím si, že korespondovaly s tématem mé bakalářské práce a povedlo se mi s využitím pohádky o Jeníčkovi a Mařence podpořit předmatematické představy dětí. Jsem spokojená především s úvodní motivací, protože jsem si hned na začátku činností dokázala získat pozornost dětí a namotivovat je k plnění úkolů (získání korálku pro princeznu). Snažila jsem se po celou dobu činností vhodně komunikovat s dětmi a vytvořit jim podnětné prostředí pro jejich rozvoj. Při činnosti s porovnáváním nádob s lesním ovocem mě překvapilo, jak se měnily názory dětí. I když na začátku činnosti zjistily, že kuliček je stejný počet, při přesypání do různých nádob vždy určily, že v jedné nádobě je více, nebo méně. Pozitivně také hodnotím popis pohádkových obrázků ze zadní strany pomocí čísel/teček. Děti si tak mohly nejen zkontrolovat, zda seřadily obrázky správně, ale také se seznamovaly s čísly a počítaly tečky. Co se týká změn, v příští realizaci aktivit bych lépe promyslela organizaci v kruhu. Poté co jsem rozprostřela obrázky, děti se automaticky k obrázkům přibližovaly, a ne všechny děti poté viděly. Využila bych například lano, ze kterého bych vytvořila kruh, nebo koberec ve tvaru kruhu, který v MŠ mají.

Hodnocení dětí:

K hodnocení dětí jsem využila zalaminované smajlíky ve třech barvách, které jsem po splnění aktivit nabídla dětem. Řekla jsem jim, aby si vybraly smajlíka podle toho, jak si myslí, že se jim dnešní aktivity dařily. Červený smajlík znamená, že se jim činnosti vůbec nedařily, nebo se jim něco nelíbilo. Žlutý znamená, že se jim něco dařilo a něco ne, popřípadě něco chtějí ještě procvičit. A zelený znamená, že se jim vše povedlo, vše se jim dařilo. Poté co si každé dítě vybralo jednoho smajlíka, požádala jsem děti, aby vybrané smajlíky zvedly nad hlavu. Dětem jsem dala prostor, aby se vyjádřily k tomu, proč si jakou barvu vybraly.

„Mně sa všechno dařilo a nejvíc mňa bavilo, jak jsme sbírali ty borůvky“ (zelený smajlík)

„Mně sa zase to sbírání nelíbilo, protože mně to tím kuličkem nešlo vzít“ (červený smajlík)

„Mně sa líbilo, že jsme byly rychlejší jak ogaři, když jsme sbíraly to ovoce“ (zelený smajlík)

„Mně sa líbila ta pohádka“ (zelený smajlík)

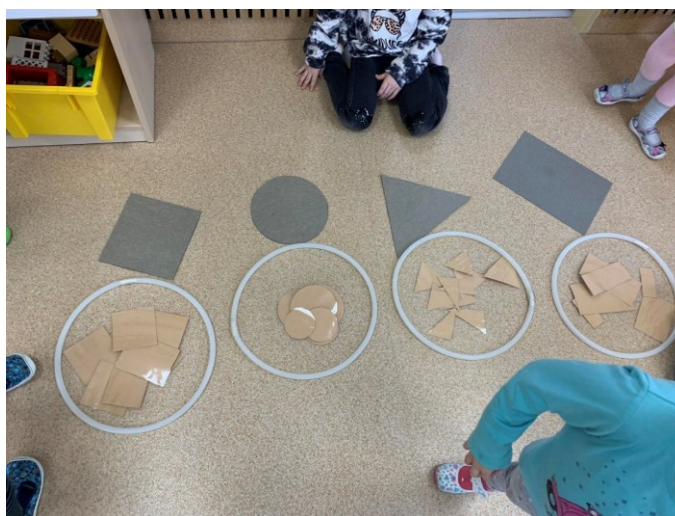
Tabulka 3: Výstup č.1

AKTIVITA 2. DNE

Název pohádky:	Jeníček a Mařenka
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí proces třídění • rozvíjet u dětí hrubou motoriku • rozvíjet u dětí logické myšlení
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • roztrdit perníky dle geometrického tvaru • projít překážkovou dráhu na základě ukázky • rozhodnout, která cesta je kratší
Pedagogická strategie:	

Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Popis, diskuze, předvádění a pozorování, vytváření dovedností
Prostředky a pomůcky:	Geometrické tvary – perníky, dřevěné štafle, kužely, kloboučky, tunel, 4 plastové kruhy a 4 kartonové geometrické tvary, 2 kbelíky, bílé kameny, barevní smajlíci, papírový korálek
Průběh činnosti:	
<p>ÚVODNÍ ČÁST:</p> <p>S dětmi jsme se společně posadili na koberec a přivítali jsme se. Zeptala jsem se dětí, zda si pamatují, do jaké pohádky se nám ukrýl první korálek. Děti správně odpověděly, že se jednalo o pohádku o Jeníčkovi a Mařence. Prozradila jsem dětem, že v této pohádce se nám ukrývá ještě jeden korálek, který musíme získat. Řekla jsem jim, že korálek dostaneme, pokud pomůžeme Jeníčkovi a Mařence dostat se domů za rodiči. Děti nadšeně souhlasily, že pomůžou princezně získat i druhý korálek.</p> <p>HLAVNÍ ČÁST</p> <p><u>Třídění perníčků dle geometrických tvarů</u></p> <p>V převleku za princeznu jsem prozradila dětem, že abychom osvobodili Jeníčka a Mařenku z perníkové chaloupky, musíme nejprve správně roztřídit všechny perníky, které jsou na chaloupce. Pro děti jsem připravila jednoduchou překážkovou dráhu, která začínala tím, že děti musely nejprve utrhnout perníček z perníkové chaloupky (geometrické tvary, které jsou upevněny na dřevěných štaflích), dále měly proběhnout hlubokým lesem (mezi kužely), snožmo přeskákat začarované kameny (kloboučky), prolézt kmenem spadlého stromu, který nám zatarasil cestu (tunel) a na závěr přiřadit perníček do správného kruhu (pro každý geometrický tvar jeden). Aktivitu jsem započala tím, že jsem se zeptala dětí, zda poznají některý geometrický tvar, který mají perníky. Společně jsme si pojmenovali a ukázali 4 geometrické tvary, tedy kruh, trojúhelník, čtverec a obdélník. Vždy jsem požádala jedno dítě, aby našlo ve třídě konkrétní věc daného tvaru např.: obdélník – okno, kruh – hodiny atd. Poté, co jsme se s geometrickými tvary seznámili, udělaly děti zástup za lanem. Požádala</p>	

jsem jedno dítě, aby ostatním předvedlo, jakým způsobem mají překážkovou dráhou projít. Následně jsem také děti upozornila, že musí kolem perníkové chaloupky jít velmi potichu a opatrně, aby nevzbudily starou ježibabu, která v chaloupce bydlí. Společně s dětmi jsme také určili pravidlo, kdy do dráhy bude vstupovat další dítě (v moment, kdy bude kamarád procházet kmenem stromu). Poté, co děti roztřídily všechny perníčky, společně jsme zkontrolovali, zda jsou ve správném kruhu. Na závěr jsem děti velmi pochválila, že se jim povedlo všechny perníčky roztřídit a řekla jsem jim, že mezi tím, co se ježibaba snažila najít své perníčky, Jeníček s Mařenkou stihli z chaloupky utéct.

Obrázek 8: Třídění geometrických tvarů

Kratší/ delší cesta

S dětmi jsme se vydali do lesa, který je nedaleko MŠ. U tohoto lesa je rozcestí a do místa, kde se děti hrají vedou obě cesty. U tohoto rozcestí děti čekal další úkol a dva kbelíky s bílými kameny. Děti měly za úkol pomoci Jeníčkovi a Mařence najít kratší cestu domů. Zeptala jsem se dětí, jak bychom mohli zjistit, která cesta je kratší a také jakým způsobem. „*Mohli by sme ju změřit, ale nemáme metr*“, „*Každý půjde jinama a uvidíme kdo tam bude prvni*“ napadlo děti. Snažila jsem se děti navést a zeptala jsem se jich, zda bychom mohli využít kamínky, které máme přichystané. Domluvili jsme se, že se pokusíme změřit obě cesty pomocí kamínků tak, že po každých 3 krocích položíme kámen na zem a budeme si tak značit cestu (u druhé skupiny jsem požádala paní učitelku z MŠ o asistenci). Děti také navrhly, že se rozdělíme opět na chlapce a děvčata. Poté, co se obě skupiny setkaly, vysypali jsme oba kbelíky a porovnali jsme, které skupině zůstalo více/méně kamenů. Společně jsme s dětmi přišli na to, která skupina použila méně kamenů a tedy, která cesta byla kratší.

Obrázek 9: Porovnání cesty s použitím kamenů

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Dětem jsem velmi poděkovala, že dokázaly pomoci Jeníčkovi a Mařence najít kratší cestu domů a díky nim už jsou se svojí maminkou a tatínkem. Následně jsem dětem prozradila, že právě do tohoto lesa se zakutálel můj další korálek. Sdělila jsem jim, že se ukrývá u nejširšího stromu v lese. Děti se rozhlédly, o který strom by se mohlo jednat a poté se vydaly korálek hledat.

Reflexe:

Do MŠ jsem se vydala opět v převleku princezny a požádala děti o pomoc s hledáním druhého korálku v pohádce o Jeníčkovi a Mařence. Myslím si, že činnosti byly dobře zvolené vzhledem k vytyčeným cílům. Co se týká první aktivity, ve které děti třídily geometrické tvary, myslím si, že byla zorganizovaná správně. Dle mého názoru jsem vhodně zvolila činnost hlavně z toho důvodu, že byla doplněna i o pohyb. Nejednalo se tedy jen o pouhé třídění. Myslím si, že jsem dětem dostatečně vysvětlila pravidla a průběh činnosti. Také bylo určitě na místě, že jsme společně zkontrolovali, zda byly všechny tvary správně roztríděné. Jsem ráda, že samy děti přišly na to, že se tam objevuje pár chyb a společně jsme je opravili. Co se týká aktivity, kdy jsme porovnávali délku dvou cest, nebyla jsem si touto aktivitou úplně jistá. Avšak dopadla nad moje očekávání, děti se snažily vymyslet způsob, jak tento problém vyřešit a společně jsme zvládli určit, která cesta byla kratší. Po zhodnocení

a dokončení aktivit si děti v lese stavily své vlastní chaloupky z různých přírodnin. S dnešním dnem jsem byla spokojená.

Hodnocení dětí:

Pro hodnocení jsem opět využila formu barevných smajlíků. Tentokrát si však každé dítě nevybíralo svého smajlíka, ale protože jsme byli v prostředí lesa, využila jsem tři stromy a na každý jsem připevnila jednoho smajlíka. Děti samy zhodnotily, jak se jim dnešní činnosti vedly a podle toho se rozdělily ke konkrétnímu stromu. S dětmi jsem si opět povídala o tom, proč si tuto variantu zvolily a měly prostor ke svému vyjádření.

„Já mám červeného, protože jsem sa bála ježibaby“ (červený smajlík)

„Mně sa všechno povedlo a bavilo mňa, jak jsme kradli ty perníčky“ (zelený smajlík)

„Mně sa to dneska dařilo, protože jsem našel ten korálek“ (zelený smajlík)

„Já jsem si vybral žlutého, protože sa mně všechno dařilo, ale nedařily sa mně ty tvary“ (žlutý smajlík)

Tabulka 4: Výstup č.2

4.4 Pohádka „Sněhurka a sedm trpaslíků“

AKTIVITA 3. DNE	
Název pohádky:	Sněhurka a sedm trpaslíků
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí smyslové vnímání • rozvíjet u dětí proces porovnávání • rozvíjet u dětí znalost geometrických tvarů
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • poznat předměty pomocí hmatu • porovnat dva trpaslíky • pojmenovat geometrické tvary

Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Vyprávění, popis, instruktáž, produkční metody
Prostředky a pomůcky:	Oblek princezny, proutěný košík, jablko, zrcadlo, čepice od trpaslíka, deka, loutkové divadlo, obrázky postav na špejli, barevné papírky, 7 trpaslíků do každé skupiny, dřevěné kostky, miska s vystřiženými geometrickými tvary, tužky, lepidlo, tvrdé papíry A4, nůžky, barevné papíry, papírový korálek, tři barevné papíry na hodnocení
Průběh činnosti:	
ÚVODNÍ ČÁST	
<p>Za dětmi jsem se opět vydala v obleku princezny a přinesla jsem s sebou proutěný košík. Společně jsme se přivítali a poté jsem dětem prozradila, že další dva korálky se zakutálely do nové pohádky, kterou určitě všechny děti moc dobře znají. Dětem jsem řekla, že abychom se do pohádky dostali, musí nejprve uhodnout, o jakou pohádku se jedná. Po kruhu jsem poslala košík, který byl přikrytý dekou tak, aby děti neviděly dovnitř. V košíku se nacházelo jablko, malé zrcadlo a čepička od trpaslíka. Poté, co si všechny děti osahaly předměty v košíku, ptala jsem se dětí, co si myslí, že v košíku bylo.</p> <p><i>„Jablko! Poznala jsem to podle šťopky“</i></p> <p><i>„Já si myslím, že tam byl tablet“</i></p> <p><i>„Nějaké oblečení“</i></p> <p>Když jsme společně s dětmi odhalili všechny předměty z košíku, děti správně přišly na to, že se korálky zakutálely do pohádky „O Sněhurce“. Zeptala jsem se dětí, zda ví, o čem pohádka je. Následně jsem dětem pohádku zahrála v malém loutkovém divadle, které v MŠ mají.</p>	

Obrázek 10: Loutkové divadlo

HLAVNÍ ČÁST

Další aktivitu děti plnily ve skupinách. Děti jsem rozdělila do tří skupin po pěti dětech tak, aby byly skupiny věkově smíšené. Požádala jsem děti, aby zavřely oči a natáhly ruku. Každému jsem na ruku položila barevný papírek, podle kterého děti vytvořily skupiny. Zeptala jsem se dětí, zda si pamatují, kolik trpaslíků se objevilo v pohádce. Poté, co děti odpověděly, že sedm, do každé skupiny jsem dala 7 trpaslíků různé velikosti. Děti následně plnily ve skupinách jednotlivé úkoly.

- 1) *Nejprve si každá skupina spočítá, jestli má opravdu sedm trpaslíků.*
- 2) *Zkuste trpaslíky seřadit tak, aby byli poskládání podle velikosti tak, aby byl první největší trpaslík a poslední nejmenší trpaslík*

Obrázek 11: Uspořádání trpaslíků od největšího po nejmenšího

- 3) *Vyberte trpaslíka, který je nejširší a trpaslíka, který je nejvíce naštvaný. Který z nich je vyšší?*

Obrázek 12: Porovnání trpaslíků

- 4) *Vyberte trpaslíka, který má nejdelší vousy a nejkratší vousy. Který z nich je menší?*

Obrázek 13: Porovnání trpaslíků

- 5) *Vyberte trpaslíka, který má brýle a trpaslíka, který má modrou čepici. Který z nich je menší?*

Obrázek 14: Porovnání trpaslíků

Dále jsem do každé skupiny dala krabici s dřevěnými kostkami. Děti měly za úkol v každé skupině postavit chaloupku pro trpaslíky. Následně jsme dětem říkala, kde se jaký trpaslík nachází a děti měly za úkol trpaslíky správně umístit.

- 6) *Nejmenší trpaslík je uprostřed chaloupky*
- 7) *Trpaslík s brýlemi je nad chaloupkou*
- 8) *Trpaslík s nejdelšími vousy je vpravo vedle chaloupky*
- 9) *Největší trpaslík je pod chaloupkou*
- 10) *Nejnaštvanější trpaslík je v levém horním rohu*
- 11) *Nejširší trpaslík je vlevo vedle chaloupky*
- 12) *Trpaslík, který nemá vousy je v pravém dolním rohu*

Obrázek 15: Správné umístění trpaslíků

Sněhurka a sedm trpaslíků z geometrických tvarů

Na další aktivitu jsme se s dětmi přesunuli do vedlejší třídy ke stolečkům. U každého stolu jsem pro děti přichystala misku s vystřiženými geometrickými tvary (různých barev a velikostí), tužky a lepidlo. Dětem jsem řekla, že abychom získali korálek, musíme vytvořit obrázek Sněhurky a trpaslíků pouze z geometrických tvarů. S dětmi jsme si opět zopakovali, jaké geometrické tvary znají a společně jsme si je ukázali. Bylo na dětech, jakým způsobem obrázek vytvoří. K dispozici měly také barevné papíry a nůžky, měly tedy možnost vystříhnout si své vlastní tvary.

Obrázek 16: Sněhurka a sedm trpaslíků z geometrických tvarů

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Společně jsme se opět posadili na koberec a požádala jsem děti, aby si každý vzal svůj obrázek. Postupně jsme si prohlédli výtvořky dětí a jejich hodnocení, jak se jim výtvar povedl a zda jsou s ním spokojeni. Děti jsem se dále doptávala, kolik trpaslíků se na jejich obrázků nachází, jaké se zde objevují geometrické tvary, popřípadě jejich počet. Po zhodnocení jsem děti velmi pochválila a prozradila jsem jim, že už vím, kde se nachází další korálek. Dětem jsem řekla, že korálek najdou tady ve třídě u velkého obdélníku. Poté, co děti našly korálek umístěný na magnetické tabuli, společně jsme ho připevnili na princeznu krk.

Reflexe:

S výstupem v MŠ jsem spokojená. Myslím si, že jsem pomocí zvolených aktivit dokázala naplnit mnou stanovené cíle. Celkově dnešní den probíhal velmi příjemně, děti se snažily plnit úkoly, jelikož byly dobře motivované tím, že chtěly pomoci princezně s hledáním korálek. K motivaci jsem dnes také přidala záhadný koš s předměty, který přispěl k jejich zvědavosti. Ihned na začátku jsem určila pravidlo, že i když někdo pozná jakýkoliv předmět z košíku, nebude to ještě prozrazovat. Byla jsem překvapená, že až na jedno dítě, všichni toto pravidlo dokázaly dodržet. Dokonce i nejmenší děti. Co se týká organizace při práci ve skupinách, záměrně jsem zvolila rozdělení pomocí barevných papírků, aby byly skupiny věkově smíšené. Myslím si, že to bylo velmi dobré rozhodnutí. Některé starší děti protestovali, že chtějí být se svým kamarádem, tuto situaci jsem vyřešila tak, že jsem určila v každé skupině jedno starší dítě, které bude kapitánem skupiny a řekla jsem, že pokud by

byli ve skupině spolu, nemohli by být oba kapitáni. Toto odůvodnění dětem stačilo a činnost pokračovala dál. Při skupinové činnosti jsem si také všimla, že některé děti se zapojovaly více a jiné méně. Proto jsem reagovala tím, že jsem děti, které se nezapojovaly vyzvala, aby konkrétní úkol zkusilo splnit (např. „*Aničko zkus ty najít mezi vašimi trpaslíky toho, který má brýle*“ atd.) Také jsem se snažila děti často vybízet k tomu, aby se ve skupině poradily, společně zkontrolovaly, zda splnily úkol správně atd. Jak už je zmíněno, s dnešními činnostmi jsem spokojená, ačkoliv příště bych ráda využila činnost, při které budou děti více v pohybu, jelikož hlavně menší děti v průběhu činnosti ztrácely pozornost.

Hodnocení dětí:

Do prostoru třídy jsem položila tři barevné papíry (červený, zelený, žlutý). Děti již ví, co tyto barvy znamenají, tedy to, jak se jim dnešní činnosti povedlo splnit. Požádala jsem děti, aby se posadily k takovému papíru, s jehož barvou se nejvíce ztotožňují. Děti mi následně říkaly, proč si konkrétní barvu zvolily.

„*Mně sa dneska všechno povedlo*“ (zelený papír)

„*Mně sa líbilo to, jak jsme dělali ty úkoly s téma trpaslíkama*“ (zelený papír)

„*Mňa nebavilo to lepení, protože to nemám rád*“ (žlutý papír)

„*Já sem si vybrala zelenú, protože jsem poznala ty věci v košíku*“ (zelený papír)

Tabulka 5: Výstup č.3

AKTIVITA 4. DNE	
Název pohádky:	Sněhurka a sedm trpaslíků
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí prvotní představy o výrocích • rozvíjet u dětí paměť • rozvíjet u dětí proces přiřazování
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • určit pravdivost výroku • zapamatovat si viděné obrázky • přiřadit předměty konkrétnímu trpaslíkovi

Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvětlování, demonstrace obrázku, instruktáž
Prostředky a pomůcky:	Zrcadlo, zelený a červený smajlík pro každé dítě, obrázky poztracených předmětů, kbelík s kameny, PL, tužky, papírový korálek.
Průběh činnosti:	
ÚVODNÍ ČÁST	
<p>S dětmi jsme se posadili na koberec a společně jsme se přivítali. Zeptala jsem se dětí, zda si pamatují, v jaké pohádce nyní hledáme korálky pro princeznu. Poté, co mi děti odpověděly, že se jedná o pohádku „O Sněhurce“, zeptala jsem se, jestli si vzpomenu, proč chtěla královna po lovcí, aby zabil Sněhurku. Společně jsme přišli na to, že královna Sněhurce záviděla její krásu a chtěla být nejkrásnější. Řekla jsem dětem, že závist je velmi ošklivá vlastnosti, a že jsme všichni „něčím krásní“. Poté jsem vzala zrcadlo, které jsme měli předešlý den v košíku, a řekla jsem dětem, že to je kouzelné zrcadlo, do kterého když se podívají, uvidí své krásné vlastnosti. Poslala jsem dětem zrcadlo a každé dítě se zeptalo otázku „Zrcadlo, zrcadlo, řekni mi, co je na mě nejkrásnější“. Ostatní děti odpovídaly, co se jim na kamarádovi líbí a co na něm mají rádi.</p>	
<u>Práce s výroky, které děti slyšely v pohádce</u>	
<p>Každé dítě dostalo 2 barevné smajlíky (červený a zelený). Dětem jsem sdělila, že zelený smajlík znamená PRAVDA a červený smajlík znamená LEŽ. Následně jsem dětem říkala tvrzení, týkající se pohádky „O Sněhurce“. Děti měly za úkol rozhodnout, zda je toto tvrzení pravda nebo lež.</p>	
<p><i>Zlá královna měla kouzelné zrcadlo, které jí prozradilo, že je Sněhurka krásnější než ona.</i></p>	<p>PRAVDA</p>

<i>Ostříhala tedy Sněhurce vlasy, aby už nebyla tak krásná.</i>	LEŽ
<i>Myslivec přinesl královně zvířecí srdce, aby si myslela, že ji zabil.</i>	PRAVDA
<i>Sněhurka našla v lese chaloupku, kde žilo 5 trpaslíků.</i>	LEŽ
<i>Zlé královně prozradil holoubek, který proletěl kolem chaloupky, že Sněhurka žije.</i>	LEŽ
<i>Královna se převlekla za vesnickou babku a darovala Sněhurce otrávenou hrušku.</i>	LEŽ
<i>Sněhurka usnula a už se nikdy neprobudila.</i>	LEŽ
<i>Sněhurka odjela s princem do jeho království.</i>	PRAVDA

Tabulka 6: Odpovědi na otázky týkající se pohádky "O Sněhurce"

Poztrácené předměty

Na další aktivitu jsme se s dětmi přesunuli do lesa blízko MŠ. Ihned poté, co jsme do lesa dorazili si děti všimly, že jsou na stromech umístěné obrázky. Dětem jsem prozradila, že to jsou předměty, které poztráceli trpaslíci při cestě do práce. Na stromech bylo umístěno celkem 9 obrázků různých předmětů. Dětem jsem prozradila, že abychom získali další korálek, musíme pomoci trpaslíkům posbírat všechny předměty. Dětem jsem dala celkem 5 minut na to, aby se pokusily zapamatovat si co nejvíce obrázků. Poté, co čas vypršel zavolala jsem si děti zpět na okraj lesa. Postupně jsem se ptala dětí, jaké předměty si zapamatovaly. Podle toho, kolik předmětů si zapamatovaly, tolik si vybraly z kbelíku kamínků. (např.: Anička si zapamatovala 5 předmětů, napočítala si 5 kamínků a ty si položila před sebe). Kbelík s kamínky byl v lese přichystán dopředu. Následně jsem se dětí doptávala na doplňující otázky: „Kdo si zapamatoval nejvíce předmětů?“, „Kdo si zapamatoval přesně 3 předměty?“, „Kdo si zapamatoval více než 5 předmětů?“ atd.

Když jsme společně dokázali vyjmenovat všech 9 předmětů, dala jsem každému dítěti tužku a PL. Na pracovním listu se nacházel trpaslík s konkrétní značkou (kruh, čtverec, trojúhelník)

a malé obrázky devíti předmětů totožných s těmi na stromech. Každý obrázek na stromě byl také poznačen jednou značkou. Úkolem dětí bylo přiřadit svému trpaslíkovi 3 předměty, které byly označeny stejnou značkou, jako jejich trpaslík a zakroužkovat jej na PL (např.: jejich trpaslík měl značku kruhu, dítě hledalo předměty, na kterých byla také značka kruhu a tyto předměty zakroužkovalo na PL).

Obrázek 17: Obrázky poztrácených předmětů

Obrázek 18: PL "Přiřad' předměty svému trpaslíkovi"

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Když se dětem povedlo přiřadit poztrácené předměty svému trpaslíkovi, moc jsem je pochválila a poděkovala jim za jejich pomoc. Následně jsme se s dětmi vydali hledat další

korálek, který se opět nacházel v lese. Dětem jsem prozradila, že se nejspíš zakutálel k jednomu ze stromů, u kterých byly i poztrácené předměty trpaslíků. Po úspěšném nalezení měly děti ještě prostor na spontánní hry.

Reflexe:

S mým výstupem nejsem úplně spokojená, ačkoliv si myslím, že jsem dokázala naplnit stanovené cíle. Činnosti jsem započala motivací pomocí „kouzelného zrcadla“. Při této činnosti jsem se snažila předat dětem myšlenku, že závist je špatná vlastnost, a že každý z nás je výjimečný a něčím krásný a není potřeba druhým závidět. Příště bych se spíše zaměřila na rozhovor s dětmi o tom, zda už někdy závist pocítily, co záviděly atd. Každopádně si myslím, že se děti při aktivitě cítily dobře a líbila se jim. Spokojená jsem i s aktivitou, kdy děti rozhodovaly o pravdivosti výroků. Příště bych však aktivitu orientovala spíše jako pohybovou hru, kdy bych vytvořila dva velké kruhy pomocí lana, děti by určovaly pravdivost pomocí toho, v jakém kruhu se nacházejí. Co se týká činnosti v lese, myslím si, že byla zvolena dobře, protože jsem u dětí rozvíjela jak paměť, strategické myšlení, tak i proces porovnávání a přiřazování. Nejsem však spokojená se svojí organizací, protože v moment, kdy jsem si děti zavolala zpět na okraj lesa, některé děti začaly rychle vykřikovat, které obrázky si zapamatovaly, jiné po určitém čekání již předměty zapomněly a menší děti si již hrály s kamením a nevnímaly. Příště bych spíše vytvořila pro děti PL, na kterém by bylo více předmětů než reálných obrázků a děti by měly za úkol zakroužkovat pouze ty obrázky, které se na stromech nacházely. Myslím si, že tato aktivita byla pro menší děti složitá.

Hodnocení dětí:

Poté, co jsme se s dětmi vrátili do MŠ a připraveny jsme princezně další korálek, položila jsem dětem otázku, co si myslí, že se jim při dnešních činnostech povedlo. Děti mi postupně odpovídaly:

„Mně sa povedlo zapamatovat si moc věcí v tom lese“

„To sa povedlo aj mně“

„A mně sa povedlo úplně všechno“

Dále jsem se zeptala dětí, co se jim naopak nepovedlo, nebo co se jim nelíbilo:

„Mně sa nelíbilo to s tím zrcadlem“ (při otázce, co se holčičce přesně nelíbilo, nedokázala odpovědět)

„Mně sa nelíbilo, že jsem nenašel ještě žádný korálek“

„Já jsem si zapamatovala málo věcí“

Tabulka 7: Výstup č.4

4.5 Pohádka „O Budulínkovi“

AKTIVITA 5. DNE	
Název pohádky:	O Budulínkovi
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí proces uspořádání • seznámit děti s pohádkou O Budulínkovi • rozvíjet u dětí orientaci na ploše
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • uspořádat obrázky dle dějové posloupnosti • zdramatizovat pohádku O Budulínkovi • dostat myš ke konkrétnímu obrázku
Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Vyprávění, popis, demonstrace obrázků, předvádění a pozorování
Prostředky a pomůcky:	Dopis od princezny, pohádková kniha, obrázky s dějem pohádky, pohádka O Budulínkovi, obleky pro dramtizaci pohádky, rekvizity k pohádce (housličky, bubínek, miska s hráškem, liščí nora, pytel atd.), čtvercová síť, robotická myš, obrázek lavice, pece, dveří, silnice, lesa, liščí nory, papírový korálek, červený a zelený kruh

Průběh činnosti:**ÚVODNÍ ČÁST**

S dětmi jsme se posadili do kruhu, na koberec a společně jsme se přivítali. Při realizaci jsem do MŠ nepřišla v obleku princezny, ale zeptala jsem se dětí, zda dnes už princeznu zahlédly. Řekla jsem dětem, že dnes asi princezna nepřijde, ale určitě nám někde nechala zprávu, do jaké pohádky se máme vydat. Děti se rozhlédly po prostoru třídy a uviděly dopis, který visel na okně. V dopise bylo napsáno, že se princezna moc omlouvá, ale že se dnes za nimi do MŠ nemůže vydat. Prozradila jsem dětem, že v MŠ nechala kouzelnou pohádkovou knihu, ve které naleznou nápovědu, do jaké pohádky se zakutálely další korálky.

HLAVNÍ ČÁST**Poznání a dramtizace pohádky**

Požádala jsem děti, aby mi přinesly kouzelnou pohádkovou knihu. Z knihy jsem vysypala obrázky, na kterých byl děj pohádky O Budulínkovi. Děti měly za úkol poznat, o jakou pohádku se jedná. Jelikož děti pohádku O Budulínkovi znají, nebylo to pro ně vůbec obtížné. Následně jsem dětem prozradila, že abychom se do pohádky dostali, musíme si ji nejdříve zahrát. Vybrala jsem 7 dětí, se kterými jsme pohádku zdramatizovali. Jednalo se o postavu Budulínka, babičky, dědečka, lišky a 3 liščata. Děti dostaly také kostýmy a rekvizity, potřebné pro divadelní ztvárnění (housličky, bubínek, miska s hráškem atd.) Ostatní děti se posadily na koberec a představovaly publikum.

Dějová posloupnost pohádky

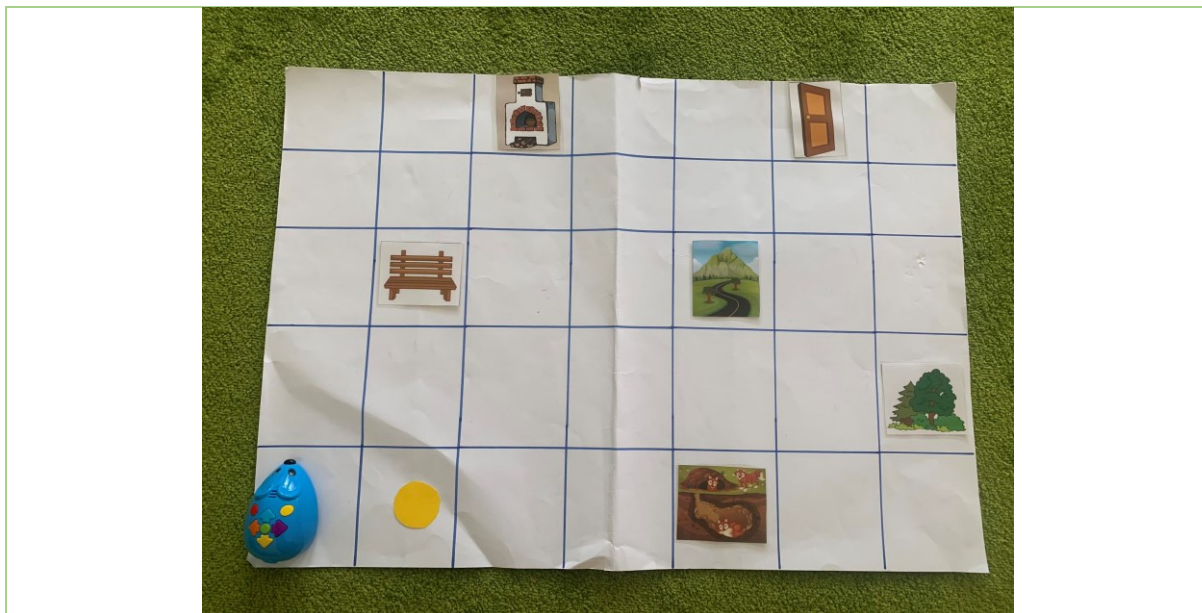
Poté, co jsme společně pohádku zdramatizovali, posadili jsme se opět do kruhu. Do prostoru jsem rozprostřela obrázky děje. Nejprve jsem požádala první dítě, aby si vybralo obrázek, kterým pohádka začala, a aby nám popsalo, co se na obrázku odehrává. Postupně jsem vyzývala děti, aby vybraly obrázek, který následuje, popsaly, jak pohádka dle obrázku pokračovala a umístily obrázek na magnetickou tabuli. Opět jsem z druhé strany obrázku nakreslila čísla/tečky, abychom si mohli zkontrolovat správnost seřazení.

Obrázek 19: Dějová posloupnost pohádky "O Budulínkovi"

Cesta lišky a Budulínka

Děti jsem velmi pochválila za to, že zvládly uspořádat naši pohádku, a že díky nim jsme se objevili ve světnici, kde Budulínek bydlí. Do prostoru kruhu jsem položila čtvercovou síť, na kterou jsem umístila robotickou myš a obrázek lavice, pece, dveří, silnice, lesa, liščí nory a také jeden princeznin korálek. Řekla jsem dětem, že abychom korálek pro princeznu získali, musíme s myškou projít stejnou cestu jako liška s Budulínkem. Nejprve se tedy projedeme k lavici, poté po světnici k peci, následně ke dveřím, kde se dostaneme na silnici, ze silnice do lesa a z lesa šup do liščí nory. Vždy jsem požádala jedno dítě, které se pokusilo myšku naprogramovat tak, aby se dostala k danému obrázku. Nejprve se děti pokusily cestu popsat slovy (například, že musíme jet 2x rovně, otočit se doprava a jednou rovně) a poté nastavily příkazy na myšce.

Obrázek 20: Čtvercová síť cesta lišky a Budulínka

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Dětem jsem velmi poděkovala za to, že pomohly princezně získat další korálek. Společně jsme se přesunuli k obrázku princezny a korálek připevnili na její krk. Zeptala jsem se dětí, zda dokážou spočítat, kolik korálků jsme už pro princeznu získali a zda dokážou říct, kolik nám jich ještě chybí.

Reflexe:

S tímto výstupem v MŠ jsem v rámci možností spokojená. Myslím si, že se mi povedlo naplnit mnou stanovené cíle. Dnes jsem se rozhodla, že nevyužiju převleku za princeznu, bylo to hlavně z toho důvodu, že motivace probíhala každý den stejně a chtěla jsem motivaci nějakým způsobem proměnit. Myslím si, že se mi to povedlo, protože děti již příchod princezny očekávaly a ptaly se, kdy princezna přijde. Dnes jsem se také rozhodla, že si pohádku s dětmi zdramatizujeme. Dle mého názoru to bylo dobré rozhodnutí, protože se děti mohly do pohádky plně ponořit a samy si ji prožít. Při dramatizaci jsem pohádku předčítala děti dramatizovaly to, co slyšely. Příště bych možná pohádku s dětmi nejprve přečetla, aby věděly, co bude následovat. Každopádně si myslím, že se dětem dramatizace povedla a zvládly to skvěle. Další změnu bych provedla u dětí, které se staly diváky. Tyto děti bych rozdělila do skupin a každé skupině bych rozdala dějové obrázky. Požádala bych je, aby se pokusily průběžně skládat děj, aby pouze neseděly a neřvaly se. Co se týká aktivity, ve které děti programovaly myšku, vybrala jsem ji z toho důvodu, abych činnost nějakým způsobem

ozvláštnila. Děti aktivita velmi zaujala a téměř všichni si ji chtěly vyzkoušet. Samotnou mě překvapilo, že dětem šla aktivita velmi dobře.

Hodnocení dětí:

Požádala jsem děti, aby si každý vzal svoji značku. Na koberec jsem umístila 2 plastové kruhy (červený a zelený) a mezi nimi nechala dostatek místa. Děti měly opět samy zhodnotit co, jak dnešní činnosti zvládly. Do zeleného kruhu měly umístit svoji značku ty děti, které si myslí, že vše zvládly dobře, vše se jim povedlo. Do červeného kruhu naopak děti, kterým se činnosti nepovedly, nebo si myslí, že jim činnosti nešly. Děti měly možnost umístit svoji značku také mezi oba kruhy, což znamená, že si myslí, že jim některé činnosti šly méně a chtěly je procvičit. Posadili jsme se kolem kruhů a dala jsem dětem prostor k tomu, aby mi řekly, do jakého kruhu svoji značku umístily a proč.

„Já mám zelený, protože mně šla ta liška, jak jsem ju hrála“

„Já jsem si dala do červeného, protože mně nešlo to, jak jsme jezdili s tú myšků“

„Mně sa líbila ta pohádka“

„Mně sa povedlo všechno“

Tabulka 8: Výstup č.5

AKTIVITA 6. DNE	
Název pohádky:	O Budulínkovi
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí paměť • rozvíjet u dětí orientaci v prostoru • rozvíjet u dětí znalost geometrických tvarů
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • odpovědět na otázky, týkající se pohádky O Budulínkovi • najít v prostoru třídy schovanou lišku • najít geometrické tvary v konstrukci z hrášku

Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Řízená činnost
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozhovor, popis, manipulování, produkční metody
Prostředky a pomůcky:	Bubínek, 3 pytle různé velikosti s odlišným počtem teček, zalaminované lišky, párátko, hrášek, misky, papírový korálek
Průběh činnosti:	
ÚVODNÍ ČÁST	
<p>S dětmi jsme se posadili do kruhu a společně se přivítali. Zeptala jsem se dětí, zda si pamatují, do jaké pohádky jsme se včera vydali hledat princezniny korálky. Poté, co mi děti odpověděly, ptala jsem se na otázky, týkající se pohádky.</p>	
„Co Budulínkovi přichystala babička na jídlo?“	„Hrášek“
„Co slíbila liška Budulínkovi za to, že jí dá hrášku?“	„Že ho povozí na ocase“
„Kde Budulínka liška povozila na ocásku?“	„Jela s ním do lesa, ale pak ho odvezla k ní do nory“
„Kolik bylo v liščí noře mlád'at?“	„Tři“
„Jak dědeček s babičkou vylákali lišky ven z nory?“	„Že začali zpívat písničku a tu starů lišku to štvalo“
„Jaké ponaučení si z toho Budulínek vzal?“	„Že bude poslouchat příště babičku“
<p>Tabulka 9:Odpovědi na otázky týkající se pohádky "O Budulínkovi"</p> <p>Na závěr jsem přinesla bubínek, který měla babička v pohádce a zeptala jsem se dětí, jaké hlavní postavy se v pohádce objevily (Budulínek, liška, babička, dědeček). Vždy jsem požádala jedno dítě, aby nám název postavy vybubnovalo a určilo počet slabik ve slově.</p>	

HLAVNÍ ČÁST

Chytání lišek

Do prostoru kruhu jsem položila 3 pytle různých velikostí s odlišným počtem teček. Společně jsme s dětmi určili, který pytel je největší, který menší, a který je nejmenší. Společně jsme si také spočítali počet teček, které se objevily na pytlích. Dětem jsem prozradila, že se nám ve třídě ukrylo několik lišek a společně se pokusíme všechny pochytat. Není to však jednoduché, protože máme různě veliké pytle a do nich můžeme dát pouze tolik lišek, kolik je na nich nakreslených teček (aby se nám pytel neroztrhl). Vždy jsem určila dvě děti, které představovaly babičku a dědečka, a ty jsme poslali za dveře. Následně jsme společně ukryli lišku v prostoru třídy. Ostatní děti babičce a dědečkovi napovídaly, kde je liška ukryta pouze pomocí slov „*samá voda, přehořívá, hoří*“. Poté, co dědeček s babičkou lišku našli, uložili ji do jakéhokoliv pytle, tak, aby počet lišek nepřesáhl počet nakreslených teček.

Obrázek 21: Pytle s liškami

Domeček pro Budulínka

Dětem jsem poděkovala za to, že pomohly babičce a dědečkovi pochytat všechny lišky a zachránily tak Budulínka z liščí nory. Následně jsme se s dětmi přesunuli do vedlejší třídy ke stolečkům. U každého stolu měly děti přichystané párátka a misku hrášku. Aby děti získaly další korálek, měly za úkol postavit z hrášku domeček pro Budulínka. Děti mohly

pracovat samostatně, nebo ve skupinách. V průběhu konstrukce děti hledaly v jejich stavbách geometrické tvary a určovaly jejich počet.

Obrázek 22: Konstrukce z hrášků a párátek

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

S dětmi jsme si společně prohlédli jejich výtvary. Každé dítě ukázalo ostatním, jaký domeček Budulínkovi postavilo, řeklo s kým pracovalo a z jakých geometrických tvarů se jejich domeček skládá. Následně jsem řekla dětem, že se další korálek zakutálel tady ve třídě (pod miskou s hráškem). Poté, co děti korálek našly, připevnily ho opět princezně na krk.

Reflexe:

S mým dnešním výstupem jsem spokojená. Myslím si, že jsem využila vhodné činnosti, při kterých jsem naplnila mnou zvolené cíle. Činnosti odpovídaly věku i možnostem dětí. Co se týká první činnosti, myslím si, že byla zvolena vhodně, a to z toho důvodu, že jsem u dětí rozvíjela jak orientaci v prostoru, tak spolupráci a povědomí o kvantitě. Děti tato činnost velmi zaujala a chtěly si vyzkoušet jak roli hledajícího, tak vymýšlení vhodného místa pro schování lišky. Při činnosti jsem u dětí také podpořila proces porovnávání, kdy děti určovaly nejmenší, střední a největší pytel. Co se týká druhé činnosti, kdy děti konstruovaly domeček pro Budulínka z párátek a hrášku, myslím si, že činnost byla také vhodně zvolena. Děti u této aktivity spolupracovaly s kamarády a přirozeně si upevňovaly názvy geometrických tvarů. Překvapilo mě, že velká část dětí vytvořila 3 D stavby, které velmi dobře držely.

Hodnocení dětí:

Jelikož děti seděly u stolečku, rozhodla jsem se, že k hodnocení opět využiju barevné smajlíky, které děti již znají. Ke každému stolečku jsem dala košík s barevnými smajlíky (zelený, žlutý, červený). Děti si opět vybraly barvu podle toho, jak si myslí, že dnešní aktivity zvládly. Následně jsem se děti doptávala, jakého smajlíka si vybraly a proč.

„Já jsem si vybrala žlutého, protože mně šlo to hledání, ale nešel mně ten domeček“ (žlutý smajlík)

„Já mám zeleného, protože mě šlo všechno“ (zelený smajlík)

„Mně šlo také všechno“ (zelený smajlík)

„Mně nešlo to hledání té lišky, protože sem ju nemohla najít“ (červený smajlík)

Tabulka 10: Výstup č.6

4.6 Z pohádky do pohádky

AKTIVITA 7. DNE	
Název pohádky:	Z pohádky do pohádky
Cíl z pohledu učitele:	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet u dětí kritické myšlení • rozvíjet u dětí koordinaci ruky a oka
Cíl z pohledu dítěte:	<ul style="list-style-type: none"> • splnit úkol na základě zadání • navléct korálky dle předlohy
Pedagogická strategie:	
Organizační forma:	<ul style="list-style-type: none"> • Didaktická hra
Metody:	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvětlování, demonstrace obrázku, manipulování
Prostředky a pomůcky:	Barevná kostka, barevné karty s úkoly/otázkami, materiály potřebné ke splnění úkolů (obrázky pohádek, dějová posloupnost pohádky O Veliké řepě, rozpůlené obrázky pohádkových postav, dvojice pohádkových postav, miska s barvenými kuličkami), miska s korálky, předlohy k navlékání korálků, papírový korálek
Průběh činnosti:	
ÚVODNÍ ČÁST	
<p>S dětmi jsme se společně posadili na koberec a pozdravili se. Dnes jsem naposledy navštívila MŠ jako princezna. Dětem jsem poděkovala za jejich dosavadní snažení a sdělila jsem jim, že nám schází najít již poslední korálek. Tento korálek však není v žádné konkrétní pohádce, ale získáme ho tak, že dokážeme zvládnout úkoly a otázky, které se týkají celého pohádkového světa.</p>	

HLAVNÍ ČÁST

S kostkou „Z pohádky do pohádky“

S dětmi jsme si společně zahráli společenskou hru, ke které jsme potřebovali barevnou kostku a barevné kartičky s úkoly. Do prostoru kruhu jsem rozprostřela červené, zelené, modré, oranžové, růžové a červené kartičky, na kterých byly z druhé strany napsány otázky a úkoly, které měly děti plnit. Hra začala hodem kostkou. Poté, co na kostce padla barva, dítě mělo vybrat kartičku odpovídající hozené barvě. Následně jsem dětem přečetla úkol/otázku, která se na kartě nacházela. Když dítě dokázalo splnit daný úkol, nebo odpovědělo na otázku, získalo kartu. Když dítě neznalo odpověď, nebo byla jeho odpověď špatná, měly k získání karty prostor ostatní děti. Každá barva určovala jiný okruh otázek/úkolů (přesné znění otázek/úkolů viz přílohy). Poté, co byly všechny karty získány, každé dítě si spočítalo vlastní počet karet. Do boční kapsy, která se nachází na kostce jsem ukryla poslední korálek, který děti po dokončení hry získaly.

Obrázek 23: Potřebné pomůcky ke hře "Z pohádky do pohádky"

Obrázek 24: Průběh aktivity "Z pohádky do pohádky"

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

Navlékání korálků pro princeznu

Poté, co děti našly poslední chybějící korálek, čekal je již poslední úkol. Pomocť princezně korálky navléct, aby byly opět jako dřív. Děti se rozdělily do pěti skupin. Každá skupina dostala misku s opravdovými korálky a různé předlohy, jak mají být korálky navlečeny. Každé dítě si vybralo jednu předlohu a jeho úkolem bylo navléct korálky ve správném pořadí. Na závěr jsem ještě jednou všem dětem moc poděkovala za jejich pomoc a předala paní učitelce jako dárek pohádkovou knihu. Řekla jsem dětem, že kdyby jim bylo někdy smutno, mohou si s paní učitelkou přečíst jakoukoliv pohádku a zavzpomínat na to, jak pomohly smutné princezně Apolence.

Obrázek 25: Obrázek princezny se všemi korálky

Reflexe:

S dnešním dnem v MŠ jsem velmi spokojená. Jelikož jsem dnes šla do MŠ naposledy, opět jsem se převlékla za princeznu Apolenku. Měla jsem obrovskou radost z toho, jak mě děti rády viděly a ihned se začaly vyptávat, kde se dnes vydáme hledat korálek. Ukázalo se mi, že moje motivace splnila má očekávání a jsem velmi ráda, že jsem ji zvolila. Jako hlavní činnost jsem dnes využila didaktickou hru, v rámci, které jsem u dětí rozvíjela předmatematické představy. Snažila jsem se využít různorodé úkoly, abych u dětí rozvíjela znalost pohádek, počty, geometrické tvary, barvy, orientaci v prostoru atd. Myslím si, že aktivita byla zvolena vhodně, děti byly zaujaté a snažily se každý úkol splnit. Jako závěrečnou aktivitu jsem zvolila navlékání korálků, dle předlohy. Myslím si, že touto činností jsem dobře uzavřela společné putování za korálky, kdy jsme společně pomohly princezně.

Hodnocení dětí:

Jelikož jsem dnes byla v MŠ naposledy, rozhodla jsem se, že se dnes zeptám dětí, co se jim v rámci našeho hledání korálků líbilo úplně nejvíc a co si myslí, že se jim nejvíce dařilo. Pro některé děti bylo složité vybavit si, všechny činnosti, které jsme společně plnili. Proto jsem dětem ve zkratce připomněla, do jakých pohádek jsme se vydali a co jsme v každé pohádce plnili za úkoly. Dětem jsem dala prostor k jejich vyjádření.

„Mně sa nejvíc líbilo, jak jsme byli v té perníkové chalupce“

„Jo, to sa líbilo aj mně, protože jsme té ježibabě ukradli všechny perníčky“

„Mně sa líbilo všechno a nejvíc ta hra, co jsme hráli dneska“

„Pro mňa bylo nejlepší, jak jsme hledali vždycky ty korálky“

5 EVALUACE SADY AKTIVIT

5.1 Dílčí zhodnocení z pohledu dětí

Zhodnocení z pohledu dětí probíhalo každý den po splnění daných činností. Konkrétní zhodnocení dětí je součástí dané aktivity v tabulce. Ke zhodnocení jsem většinou využívala barevné kartičky smajlíků. Hodnocení probíhalo stejnou formou a to tak, že si děti vždy vybraly barevnou kartičku podle toho, jak se jim činnosti daného dne povedlo splnit. Zelená kartička značila to, že se dítěti činnosti povedlo splnit, žlutá kartička znamenala, že si děti nebyly nějakým úkolem jisté a červená kartička znamenala, že se dětem činnosti nedařily. Následně měly děti prostor k vyjádření, proč si danou kartičku zvolily. V rámci hodnocení z pohledu dětí vnímám jako negativní to, že nebyla stanovena jasná kritéria, podle kterých by se děti hodnotily. Je potřeba tedy více strukturovat reflektující otázky při hodnocení (jak se děti při činnostech cítily, v čem si nebyly při plnění činností jisté, co by potřebovaly více procvičit atd.).

5.2 Vlastní hodnocení

Vlastní hodnocení probíhalo také každý den po daných aktivitách. V rámci sebereflexe jsem se snažila zhodnotit, zda byly naplněny mnou stanovené cíle, zda aktivity děti zaujaly, zda byly činnosti zvoleny vhodně vzhledem k věku dětí, organizaci činností atd. Součástí zhodnocení jsou také změny, které bych při další realizaci provedla. Vlastní hodnocení je také součástí v tabulce dané aktivity.

5.3 Hodnocení hospitující učitelkou

Hospitující učitelka byla přítomna u všech zrealizovaných aktivit. Hodnocení učitelky probíhalo každý den prostřednictvím rozhovoru. Paní učitelka na závěr zapsala do tabulky krátké zhodnocení konkrétních činností. V rámci rozhovoru mi také interpretovala pozitiva a negativa, která v rámci dané činnosti zaznamenala. Negativně hodnotím to, že jsem paní učitelce dala při zhodnocení volnou ruku a myslím si, že její hodnocení je dost subjektivní a nedalo mi dobrou zpětnou vazbu. Příště bych pro zhodnocení ze strany hospitující paní učitelky využila strukturovanou tabulku toho, na co se má paní učitelka zaměřit a co má hodnotit. Pro lepší přehlednost jsem přepsala hodnocení paní učitelky, doplněné o pozitiva a negativa daných aktivit.

DEN	HODNOCENÍ	POZITIVA/NEGATIVA
Aktivity 1. dne	Studentka si zvolila velmi hezkou motivaci se ztracenými korálky, která bude děti provázet napříč všemi aktivitami. Její činnosti na sebe navazovaly, organizaci činností zvládla studentka velmi dobře. Všechny pomůcky měla studentka předem připravené. Hodnotím pozitivně.	+ vhodná motivace pomocí ztracených korálků +intonace hlasu při čtení pohádky +návaznost aktivit
Aktivity 2. dne	Dnes si studentka pro děti připravila překážkovou dráhu na třídění geometrických tvarů. Před samotnou aktivitou se studentka ujistila, zda děti geometrické tvary znají. Studentka také dětem jasně vysvětlila pravidla dané aktivity, na dodržování pravidel dbala po celou dobu činnosti. Na závěr děti i se studentkou zkontrolovaly správnost roztříděných geometrických tvarů. Následovala další aktivita v lese. Hodnotím velmi pozitivně to, že si studentka dopředu přichystala pomůcky potřebné k dané aktivitě. Tato činnost byla dobře promyšlená, ale náročná pro mladší děti.	+vysvětlení a dodržování pravidel +kontrola správného roztřídění +aktivita realizovaná v prostředí lesa -náročnost druhé aktivity pro mladší děti
Aktivity 3. dne	Studentka si i dnes dokázala velmi rychle získat pozornost dětí vhodnou motivací – tajemný koš s předměty. Její přístup a chování k dětem hodnotím velmi kladně. Studentka aktivně reagovala na otázky i odpovědi dětí. Při činnostech, které děti plnily ve	+vhodná motivace pomocí tajemného koše +organizace při činnostech -absence pohybové chvílky

	skupinách dbala na to, aby se zapojovaly všechny děti. Opět měla velmi dobře připravené všechny pomůcky potřebné k činnostem.	
Aktivity 4. dne	Dnes si studentka pro děti připravila činnosti, které se týkaly pohádky O Sněhurce. V úvodu si studentka s dětmi povídala o závisti. Připravila si pro děti krátkou aktivitu, kdy se děti ptaly kouzelného zrcadla na to, co je na nich nejkrásnější. Aktivita byla velmi příjemná. Dále se studentka s dětmi přesunula do blízkého lesa, kde si pro ně připravila aktivitu s poztrácenými předměty. Studentka vhodnými prostředky motivovala děti k dané aktivitě. Činnost byla velmi dobře promyšlená, avšak opět pro mladší děti velmi náročná.	+všestranný rozvoj dětí +realizace aktivity v lese -náročnost aktivity pro mladší děti
Aktivity 5. dne	Dnes studentka obměnila motivaci a nevyužila převleku za princeznu. Je vidět, že studentka zvolila opravdu vhodnou motivaci a dokázala děti k činnostem namotivovat. Děti se již od jejího příchodu ptaly, kdy přijde princezna a kdy půjdou hledat další korálky. V rámci seznámení s pohádkou využila studentka dramatizaci pohádky O Budulínkovi. Dramatizace proběhla v pořádku a studentka využila vhodné metody. Jako další činnost si studentka zvolila práci s robotickou hračkou. Oceňuji, že	+seznámení s pohádkou prostřednictvím dramatizace +komunikace studentky +využití robotické hračky

	<p>studentka se mnou tuto činnost dopředu konzultovala, jelikož si nebyla jistá, zda ji děti zvládnou. Studentka je opravdu snaživá a komunikativní.</p>	
Aktivity 6. dne	<p>Studentka si pro děti dnes připravila dvě činnosti, které se týkaly pohádky O Budulínkovi. Před samotnými činnostmi se ujistila, kolik si toho děti o pohádce zapamatovaly. Následovala činnost, kdy měly děti pochyťat lišky do pytlů. Činnost byla dobře připravená. Studentka dětem nejprve představila průběh činnosti a následně s její pravidla. Organizace proběhla v pořádku, studentka dbala na potřeby a přání dětí. Dokázala také zasáhnout v moment, kdy děti pravidla nedodržovaly. U činnosti s hráškem děti mohly pracovat ve skupinách, rozvíjela se tedy i spolupráce.</p>	<p>+důraz na dodržování pravidel, organizace +práce ve skupinách, spolupráce</p>
Aktivity 7. dne	<p>Dnešní hra, kterou si studentka připravila, děti velmi zaujala. Studentka si velmi pečlivě připravila všechny potřebné pomůcky ke hře. Doporučila bych hrát hru v menších skupinách. Celkově byl přístup studentky velmi vřelý a otevřený. Přijímala rady i názory, používala vhodné formy i metody a vhodně reagovala na nečekané situace.</p>	<p>+řádně připravené pomůcky +přístup studentky -rozdělit děti na menší skupiny</p>

Tabulka 12: Hodnocení hospitující paní učitelky

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V rámci evaluace aktivit vyplynulo několik doporučení, která je vhodné při práci s touto sadou aktivit zohlednit. Tato doporučení mohou přispět k lepší realizaci činností v praxi mateřské školy.

Po realizaci sady aktivit se mi jako nejdůležitější faktor, který ovlivňoval průběh činností, jevil věk dětí. Aktivity byly realizovány s dětmi ve věku 3-7 let. Z mého pohledu byly některé činnosti pro mladší děti obtížné na pochopení a neodpovídaly jejich možnostem. Konkrétně nejmladší tříleté děti nedokázaly udržet pozornost delší dobu a odbíhaly od činností. Doporučuji realizovat tuto sadu se staršími dětmi ve věku 5-6 let. Aktivit se účastnily všechny přítomné děti a vzhledem k jejich velkému počtu byla jako organizační forma volena především řízená činnost. Doporučuji však v rámci konkrétních činností děti diferencovat do menších skupin.

Je také důležité děti dostatečně k činnostem namotivovat. Co se v rámci realizace sady aktivit osvědčilo, byla motivace, která byla provázána napříč všemi aktivitami. Motivace byla zvolena formou převleku za smutnou princeznu, která požádala děti o pomoc při hledání ztracených korálků. Motivace může být v rámci praxe modifikovaná, každopádně doporučuji, aby děti vždy získaly za splnění činností „odměnu“, kterou budou mít stále na očích. Nalezené korále jsme s dětmi postupně upevňovali princezně na krk a děti každý den počítaly, kolik korálků jsme již našli a kolik nám ještě najít zbývá.

Při realizaci sady aktivit jsem se také snažila průběžně měnit prostředí, ve kterém se činnosti odehrávaly. Aktivity jsem s dětmi realizovala v herně na koberci, ve třídě na koberci a také v prostředí lesa nedaleko MŠ. Tato obměna se mi velmi osvědčila a doporučuji realizovat některé činnosti ve venkovním prostředí. Dále bych pro praxi také doporučovala pracovat s pohádkami, které děti znají, nebo o nich mají alespoň nějaké povědomí. Jelikož děti tyto pohádky i postavy, které v nich figurují, znaly, nemusela jsem věnovat velkou pozornost seznámení s pohádkou a bylo jednodušší přejít na plnění konkrétních úkolů. I v rámci seznámení s pohádkou jsem se snažila využívat různé metody. První pohádku jsem dětem přečetla z pohádkové knihy, ke druhé pohádce jsem využila loutkové divadlo a poslední pohádku si děti samy zdramatizovaly.

ZÁVĚR

Zpracování této bakalářské práce zabývající se tématem „Využití klasických pohádek pro rozvoj matematických představ v předškolním vzdělávání“ bylo velmi přínosné nejen pro moji dosavadní praxi, ale také v rámci prohloubení vědomostí v oblasti předmatematických představ. Současně jsem se dozvěděla mnoho nových a zajímavých informací především z oblasti významnosti pohádek v předškolním věku.

Bakalářskou práci jsem strukturovala na dvě hlavní části, tedy na část teoretickou a praktickou. Teoretická část byla rozdělena do tří kapitol. První kapitola zkoumala pohádku a její charakteristiky, zabývala jsem se zde významem pohádky pro dítě předškolního věku a také její klasifikací. V rámci druhé kapitoly došlo k vymezení postavení pohádky vzhledem k předmatematickým představám a v poslední kapitole jsem se zabývala teoretickými východisky předmatematických představ.

Cílem této bakalářské práce, bylo vytvořit sadu aktivit s využitím klasických pohádek, prostřednictvím kterých dochází k rozvoji předmatematických představ u dětí předškolního věku. Tato sada aktivit byla zrealizována v mateřské škole, sídlící ve zlínském kraji. Aktivitu plnilo celkem 24 dětí ve věku 3-7 let. V rámci sady aktivit bylo vytvořeno celkem sedm činností navržených pro pohádku „O Jeníčkovi a Mařence“, „O Sněhurce“ a „O Budulínkovi“. Každé pohádce byly věnovány dvě aktivity, doplněné didaktickou hrou „Z Pohádky do pohádky“. Cílem těchto aktivit bylo nejen rozvíjet předmatematické dovednosti, ale také podporovat fantazii, paměť a kritické myšlení dětí. V rámci realizace byla téměř při všech činnostech využita jednotná organizační forma, a to řízená činnost. Tato organizační forma byla volena především z důvodu velkého počtu dětí. Po realizaci a ověření sady aktivit ve vybrané mateřské škole a na základě evaluace bylo zpracováno doporučení pro praxi mateřských škol. V rámci tohoto doporučení byl zvolen jako stěžejní faktor, který ovlivňoval průběh činností věk dětí. Proto bylo doporučeno při využití této sady pracovat s dětmi ve věku 5-6 let.

Na závěr bych chtěla velmi poděkovat paní ředitelce z mateřské školy, ve které byly aktivity realizovány za to, že mi poskytla vhodné a podnětné zázemí pro realizaci a také za její čas a ochotu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bäcker-Braun, K. (2014). *Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let*. Grada.
- Bednářová, J., Dandová, E., Kratochvílová, J., Nádvorníková, H., Syslová, Z., & Šulová, L. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. Raabe.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2010). *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Computer Press.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2022). *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let (2. díl)*. Edika.
- Bettelheim, B. (2017). *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Portál.
- Cooperová, J. C. (1999). *Ilustrovaná encyklopedie tradičních symbolů*. Mladá fronta.
- Čeňková, J. (2006). *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Portál.
- Černoušek, M. (2019). *Děti a svět pohádek: kouzlo vyprávěného slova*. Portál.
- Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou: práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Portál.
- Ingilizová, M. (2023). *The Education Role of Fairy Tales in Preschool (6-7 Year Old.)*. DOI: 10.15547/PF.2023.013
- Kaslová, M. (c2010). *Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání*. Raabe.
- Lal, R. (2022). *An Analytical Study on the Significance of Folk and Fairytales on the Psychology of Young Children*. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(5), 6508-6524. DOI: 10.9756/INTJECSE/V14I5.810
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie (2., aktualiz. vyd.)*. Grada.
- Lietavcová, M., & Lišková, H. (2018). *Rozvíjíme předmatematické myšlení dětí*. Raabe.
- Mocná, D., & Peterka, J. (2004). *Encyklopedie literárních žánrů*. Paseka.
- MŠ Nedašova Lhota. (2024). *Oficiální stránky MŠ Nedašova Lhota*. Galileo Corporation s. r. o.
https://www.msnedasovalhota.cz/?fbclid=IwAR0L3vkokEhbWmfkeCJxW2OeLY6inoZzvmlnxjRWRA3WpZpOLNootTd_i4

- Quintero, A. H., & Rosario, H. (2016). *Math makes sense!: a constructivist approach to the teaching and learning of mathematics*. Imperial College Press.
- Richter, L. (2004). *Pohádka...a divadlo*. Dobré divadlo dětem.
- Svojtka, V. (2003). *Nejlepší pohádky od babičky*. Svojtka&Co.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vyd. 2., rozš. a přeprac). Karolinum.
- Vágnerová, M., & Lisá, L. (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vydání třetí, přepracované a doplněné). Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Veberová, E. (1981). *Soubor textů k literární výchově v mateřské škole*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Zemanová, R. (2013, březen). *Předmatematické činnosti*. Ostravská univerzita v Ostravě. <https://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-45-Zemanova-Adaptace.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ Mateřská škola

PL Pracovní list

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1:Dějová posloupnost pohádky "O Jeníčkovi a Mařence"	34
Obrázek 2: Sběr lesního ovoce	35
Obrázek 3:Porovnání malých kelímků	35
Obrázek 4:Porovnání malý a velký kelímek.....	36
Obrázek 5:Porovnání velkých kelímků.....	36
Obrázek 6:Porovnání velká skleněná nádoba a velký kelímek.....	37
Obrázek 7:Obrázek princezny s prvním korálkem	38
Obrázek 8:Třídění geometrických tvarů	41
Obrázek 9:Porovnání cesty s použitím kamenů.....	42
Obrázek 10: Loutkové divadlo	45
Obrázek 11:Uspořádání trpaslíků od největšího po nejmenšího	46
Obrázek 12:Porovnání trpaslíků	46
Obrázek 13: Porovnání trpaslíků	46
Obrázek 14: Porovnání trpaslíků	47
Obrázek 15:Správné umístění trpaslíků.....	48
Obrázek 16:Sněhurka a sedm trpaslíků z geometrických tvarů.....	49
Obrázek 17:Obrázky poztrácených předmětů.....	53
Obrázek 18:PL "Přiřad' předměty svému trpaslíkovi"	53
Obrázek 19:Dějová posloupnost pohádky "O Budulínkovi"	57
Obrázek 20:Čtvercová síť cesta lišky a Budulínka.....	58
Obrázek 21: Pytle s liškami	61
Obrázek 22:Konstrukce z hrášků a párátek	62
Obrázek 23:Potřebné pomůcky ke hře "Z pohádky do pohádky".....	65
Obrázek 24:Průběh aktivity "Z pohádky do pohádky"	66
Obrázek 25:Obrázek princezny se všemi korálky	66

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1:Přehled sady aktivit	31
Tabulka 2:Odpovědi dětí na otázky týkající se pohádky "O Perníkové chaloupce"	33
Tabulka 3:Výstup č.1	39
Tabulka 4:Výstup č.2	43
Tabulka 5:Výstup č.3	50
Tabulka 6:Odpovědi na otázky týkající se pohádky "O Sněhurce"	52
Tabulka 7:Výstup č.4	55
Tabulka 8:Výstup č.5	59
Tabulka 9:Odpovědi na otázky týkající se pohádky "O Budulínkovi"	60
Tabulka 10:Výstup č.6	63
Tabulka 11:Výstup č.7	67
Tabulka 12: Hodnocení hospitující paní učitelky	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Přepis pohádky „O Jeníčkovi a Mařence“

Příloha P II: PL „Pohádkové postavy“

Příloha P III: Pohádka „O Budulínkovi“

Příloha P IV: Přepis pohádky „O Sněhurce“

Příloha P V: Otázky a úkoly ke hře „Z pohádky do pohádky“

Příloha P VI: Předlohy – Navlékání korálek

PŘÍLOHA P I

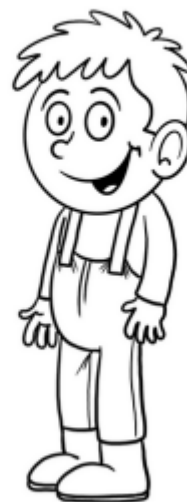
Jeníček a Mařenka

Za sedmero horami, sedmero řekami, ve starém domku na okraji lesa žili Jeníček a Mařenka. Jejich rodiče byli velmi chudí a děti musely pomáhat otci, který byl dřevorubcem. Každý den brzy ráno s ním odcházely do hlubokého lesa. Otec kácel stromy a děti sbíraly lesní jahody, maliny, borůvky a houby. Večer se vracely domů s plnými košíky. Jednoho dne se příliš vzdálily od otce a zabloudily v hustém lese. Náhle se setmělo, začal vát silný vítr. Jeníček vylezl na vysoký strom a v dálce uviděl světlo. Děti se vzaly za ruce a vydaly se tím směrem. Začalo svítat, když Jeníček s Mařenkou doklopýtali na okraj paseky, na které stála chaloupka. Když přišli blíž, vykřikli překvapením. Střechu měla udělanou z čokoládových perníků, zdi byly z růžového marcipánu. V zahradě rostly barevné bonbony. Vyhladovělé děti nečekaly ani chvíli a rozběhly se k neobvyklé chaloupce. Jeníček ulomil ze střechy kus perníku, Mařenka se pustila do ochutnávání marcipánu. Vtom zaskřípaly dveře a před chaloupku vyšla shrbená stařenka. „*Pojďte dál, děti, ve světnici mám ještě větší dobroty.*“ Jen se za dětmi zavřely dveře, místo laskavé stařenky stála před nimi stará zlá Ježibaba. Ježibaba chytila Jeníčka za ruku, vstrčila ho do tmavé komory a zavřela za ním na závoru těžké dubové dveře, které zamkla na petlici. „*Jedl si můj dům a teď sním já tebe. Ale nejdřív si tě vykrmím,*“ zavřískala na něj. A ježibaba začala Jeníčka vykrmovat. Každý den mu vařila vydatná jídla a neustále kontrolovala Jeníčkův prst, jestli přibývá na váze. „*Čím dál tím lépe, můj drahý, stáváš se tlustoučkým,*“ pochvalovala si. Jeníček přibýval na váze a zdálo se, že osud dětí je již zpečetěn. Ale jednoho dne dostala Mařenka nápad. Když odešla ježibaba na zahradu, zašeptala: „*Jeníčku, až ti ježibaba bude kontrolovat prst, vystrč tuhle kostičku,*“ řekla a podala mu tenkou kost. Druhý den zase zavolala ježibaba sladkým hlasem: „*No tak, ukaž prstíček, ty můj zlatý tlouštíku.*“ Jeníček vystrčil kůstku, kterou mu podala jeho moudrá sestřička. Ježibaba se jí dotkla a zavřískala: „*Jenom samá kost.*“ Druhý den i další dny se opakovalo totéž. Tak uběhly tři týdny. Nedočkavá ježibaba rozpálila pec a vyvlekla Jeníčka z komory. Chytila velkou lopatu, posadila na ni Jeníčka a strkala ho do pece. Ježibaba tlačila vší silou, ale tlustý chlapec se nevešel do otvoru v peci. „*Slez, zkusíme to jinak. Lehni si na lopatu a nevrť se pořád!*“ „*Ale já nevím jak,*“ vyhrkl žalostně Jeníček. „*Přece takhle ty hlupáku,*“ řekla Ježibaba a sama si lehla na lopatu. Mařenka čekala jen na tuto chvíli. Přiskočila a strčila lopatu i se zlou babiznou do pece. Zavřela železná dvířka a pobídla svého bratříčka: „*Rychle, utíkejme!*“ Děti spěchaly z perníkové chaloupky a běžely, co jim síly stačily. Utíkaly a utíkaly a zastavily se, až když se před nimi náhle rozestoupil les. Tu se vynořila jejich chudá chaloupka a před ní stály rodiče, kteří vyhlíželi své ztracené děti. V jejich chaloupce se zase ozýval smích šťastných dětí a o zlé Ježibabě už nikdo nikdy neslyšel. |

PŘÍLOHA P II

Vymaluj všechny postavy, které patří do pohádky
PERNÍKOVÁ CHALOUPKA. Z jaké pohádky jsou
ostatní postavy?

PŘÍLOHA P III

O šidlu, kohoutu, kačeru a houseru František Bartoš

Šlo šidlo do lesa na houby. Potkalo kohouta.
„Šidlo, kam jdeš?“
„Jdu do lesa na houby. Pojď se amou! Bude nás víc, nebudem se bát vlka nic.“
Kohout poslechl, a šli dál. Potkali kačera.
„Šidlo s kohoutem, kam jdete?“
„Jdeme do lesa na houby. Pojď s námi! Bude nás víc, nebudem se bát vlka nic.“
Kačer poslechl, a šli dále. Potkali housera.
„Šidlo s kohoutem a s kačerem, kam jdete?“
„Jdeme do lesa na houby. Pojď s námi! Bude nás víc, nebudeme se bát vlka nic.“
Houser poslechl, a šli dál. Když přišli do lesa, dostali všechny z vlka strach. Na štěstí uviděli nedaleko chaloupku a schovali se v ní. Kohout si sedl na bidlo, kačer vlezl pod lávku, houser vyskočil na lavku a šidlo se vyléčlo pod práh.
Najednou vrazil do světnice vlk. „Všechny vás sežeru!“ zařval na ně.
Ale kohout, který měl na bidle nejvíce odvahy, zakokřnal. „Všichni ho bijte!“
Houser křičel: „Kyjem! Kyjem ho?“
Kačer: „Šak tak, šak tak!“
Nakonec vyskočilo zpod prahu šidlo, a pich ho do boku, pich, pich! Vlk se brozně polekal a utekl.
Šidlo se svými kamarády nasbíralo hub a vrátilo se vesele domů.

Kvace z lidového básnictví

O Budulínkovi

Bv! jeden dědeček a jedna babička a ti měli Budulínka. Dědeček a babička chodili do práce a Budulínek býval sám doma. Babička mu říkala:
„Buď hodný, Budulínku, hraj si hezky a nikomu neotvírej! Tam v troubě máš hráček.“
Budulínek si hrál. Potom dostal hlad a dal se do hráčku. Najednou přišla liška a prosila:

98

„Budulínku, dej mi hrášku, povozím tě na očesku!“

Budulínek, že nedá. Ale liška tuze prosila:

„Budulínku, dej mi hrášku, povozím tě na očesku!
Pojedeme po lavičce,
pojedeme po světličce!“

Budulínek se najedl hrášku už dost a ještě mu zbylo. Otevřel lišce, přistrčil jí talířek a povídá: „Na a jez!“

Liška hráček snědla, vzala Budulínka na očesek a vozila ho po lavičce, vozila ho po světličce, pak s ním vyběhla na silnici, ze silnice do pole, z pole do lesa a tam šup do liščí díry!

Dědeček s babičkou přišli domů a hledali Budulínka. Hledali, hledali, ale nenašli. Babička plakala, nařikala a jen svého Budulínka pořád volala. Když to dědeček viděl, vzal s hřebíku housličky, babičce dal bubínek a šli do světa hledat Budulínka.

Šli a šli, až přišli do lesa k liščí díře. Poslouchají a zdá se jim, že tam pláče Budulínek. Dědeček honem nadal housličky, babička si připravila bubínek a už oba spustili písničku:

„Máme doma housličky
a pěkný bubínek;
jsou tam čtyři lištičky,
pátý Budulínek.“

Jak to stará liška v díře uslyšela, řekla mladé lišce: „Jdi a řekni mu, ať nehraje, že mě bolí hlava!“

Mladá liška vystrčila hlavičku, ale dědeček ji chňapl a šup s ní do pytle! A zase hráli:

„Máme doma housličky
a pěkný bubínek;
jsou tam teď tři lištičky,
čtvrtý Budulínek.“

Stará liška poslala druhou lištičku: „Jdi, ať nehraje, že mě bolí hlava!“

Druhá liška vystrčila hlavičku, ale dědeček ji chňapl a šup s ní do pytle! A zase hrál:

„Máme doma housličky
a pěkný bubínek;
jsou tam teď dvě lištičky,
třetí Budulínek.“

Stará liška poslala třetí lištičku: „Jdi, ať nehraje, že mě bolí hlava!“

99

Třetí liška vystrčila hlavičku, ale dědeček ji chňapl a šup s ní do pytle! A už zase hrál:

„Máme doma housličky
a pěkný bubínek;
je tam jedna lištička
a náš Budulínek.“

Stará liška se rozzlobila: „Jsou to nezvedené děti, všechny tam zůstaly! Půjdu raději sama.“

Jak vystrčila z díry hlavu, dědeček ji chňapl, vstrčil ji do pytle a pytel zavázal. Potom vytáhl Budulínka. Budulínek plakal a sliboval, že už nikdy nebude neposlušný. Dědeček a babička mu to odpustili samou radostí, že zase mají svého Budulínka.

Pytel s liškami hodil dědeček na zem. Našel si prut a liškám vyprávil kožichy. Potom pytel rozvázal a pustil lišky ven. Ty utíkaly!

PŘÍLOHA P IV

Sněhurka

Před dávnými a dávnými časy se na jednom královském zámku narodila roztomilá princeznička, která dostala jméno Sněhurka. Její maminka ale zanedlouho onemocněla a zemřela. Uplynulo několik let a král se opět oženil. Nová královna se starala jen o svou krásu a nevlastní dcery si nevšímala. Jednoho dne ji však kouzelné zrcadlo prozradilo, že Sněhurka je krásnější než ona. Závistivá macecha se rozzlobila. Zavolala zámeckého myslivce a rozkázala mu, aby Sněhurku zavedl daleko od lesa a zabil ji. „Na důkaz, ~~že~~ můj příkaz splnil, mi přineseš její srdce. Jinak sám přijdeš o hlavu,“ zasyčela výhružně. Myslivec přemýšlel, jak Sněhurku zachránit. V lese jí prozradil, co mu královna přikázala, a ona mu na oplátku slíbila, že se do zámku již nikdy nevrátí. Myslivec pak na důkaz splněného příkazu přinesl srdce ulovené laně. Po odchodu myslivce opuštěná a vylekaná Sněhurka dlouho bloudila mezi stromy. Náhle v dálce zahlédla veselé světélko. Došla k malé chaloupce a nesměle vstoupila do světnice. Po obyvatelích nebylo vidu ani slechu, a tak se unavená Sněhurka skulila do maličké postýlky a v mžiku usnula. Sedm trpaslíků – obyvatelů chaloupky – se po práci vrátilo domů. To bylo překvapení! Zabloudilo k nim děvčátko krásné jako obrázek! Sněhurka se s trpaslíky rychle spřátelila. Vařila, uklízela, prala – v chaloupce bylo čisto a veselo jako na královském zámku. Čas plynul a na zámku stále panovala zlá královna. Jednou se opět otázala svého zrcadla, zda je nejkrásnější na světě. Zrcadlo prozradilo zlé královně pravdu. Sněhurka žije u trpaslíků a je krásnější než dříve. Macecha dnem i nocí přemýšlela, jak dívence ublížit. Přestrojila se za vesnickou babku a spěchala do lesa k chaloupce trpaslíků. Již z dálky se na Sněhurku přátelsky usmívala a darovala jí krásné, ale očarované jablíčko. Princeznička se do něj s chutí zakousla a okamžitě usnula. Smutek a slzy trpaslíků, kterým se nepodařilo Sněhurku probudit, nebraly konce. Nemohli se s ní rozloučit, chtěli se na ni stále dívat. Uložili proto svou princezničku do skleněné truhly a opatrně odnesli na rozkvetlou lesní paseku. Jednoho dne projížděl lesem mladý princ. Spatřil Sněhurku a chtěl pohladit její tvářičky, které vypadaly jako živé. Když trpaslíci snímali skleněné víko, jeden zakopl a strčil do dívenky. Kousek jablíčka jí vypadl z úst a Sněhurka rázem procitla z čarovného spánku. To bylo radosti! Zakrátko si princ odvezl Sněhurku do svého království. Zlá královna jí už nemohla ublížit.]

PŘÍLOHA P V

ČERVENÉ KARTIČKY	ZELENÉ KARTIČKY
Co dala zlá královna Sněhurce, aby ji otráвила? Vytleskej slovo „Jablko“	Zařvi jako vlk. V jaké pohádce se vlk objevil?
Co slíbila liška Budulínkovi za to, že jí dá hrášku?	Pořádně se nadechni a 3x silně foukni, aby si zničil prasátkům jejich domečky
Co ztratila Popelka na plese? Vytleskej slovo „Střevíček“	Princ usekl drakovi 9 hlav. Předved' a počítej hlavy
Kolik trpaslíků žilo se Sněhurkou? 7x tleskni	Růženka se probudila z hlubokého spánku a 6x si zívla
Koho potkala Červená Karkulka v lese? Vytleskej slovo vlk	Otesánek už má velký hlad a 5x si pohladí břicho
Jak přelstil Jeníček s Mařenkou ježibabu, aby je nestrčila do pece?	3x vyskoč jako žabák

ŽLUTÉ KARTIČKY	RŮŽOVÉ KARTIČKY
Přines princezně cokoliv ve tvaru kruhu	Přiřaď 3 pohádkové dvojice. Jak se jmenuje pohádka, ve které se objevili?
Přines princezně cokoliv ve tvaru obdélníku	Poskládej pohádku „O Veliké řepě“
Přines princezně cokoliv ve tvaru trojúhelníku	Přiřaď 3 pohádkové dvojice. Jak se jmenuje pohádka, ve které se objevili?
Přines princezně cokoliv ve tvaru čtverce	Pomoc Popelce roztřídit čočku a hrách
Přines princezně cokoliv, co je menší než tento korálek	Uspořádej chaloupku od nejmenší po největší
Ukaž princezně jednu věc, která je větší jako tento korálek	Najdi alespoň 5 pohádkových postav. Pojmenuj je

MODRÉ KARTIČKY	ORANŽOVÉ KARTIČKY
Najdi něco žlutého	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (O Šípkové Růžence)
Najdi něco zeleného	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (O Popelce)
Najdi něco růžového	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (O Červené karkulce)
Najdi něco modrého	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (O Veliké řepě)
Najdi něco bílého	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (O Budulínkovi)
Najdi něco červeného	Poznej pohádku dle obrázku. Jak si ji poznal? (Sněhurka a sedm trpaslíků)

PŘÍLOHA P VI

